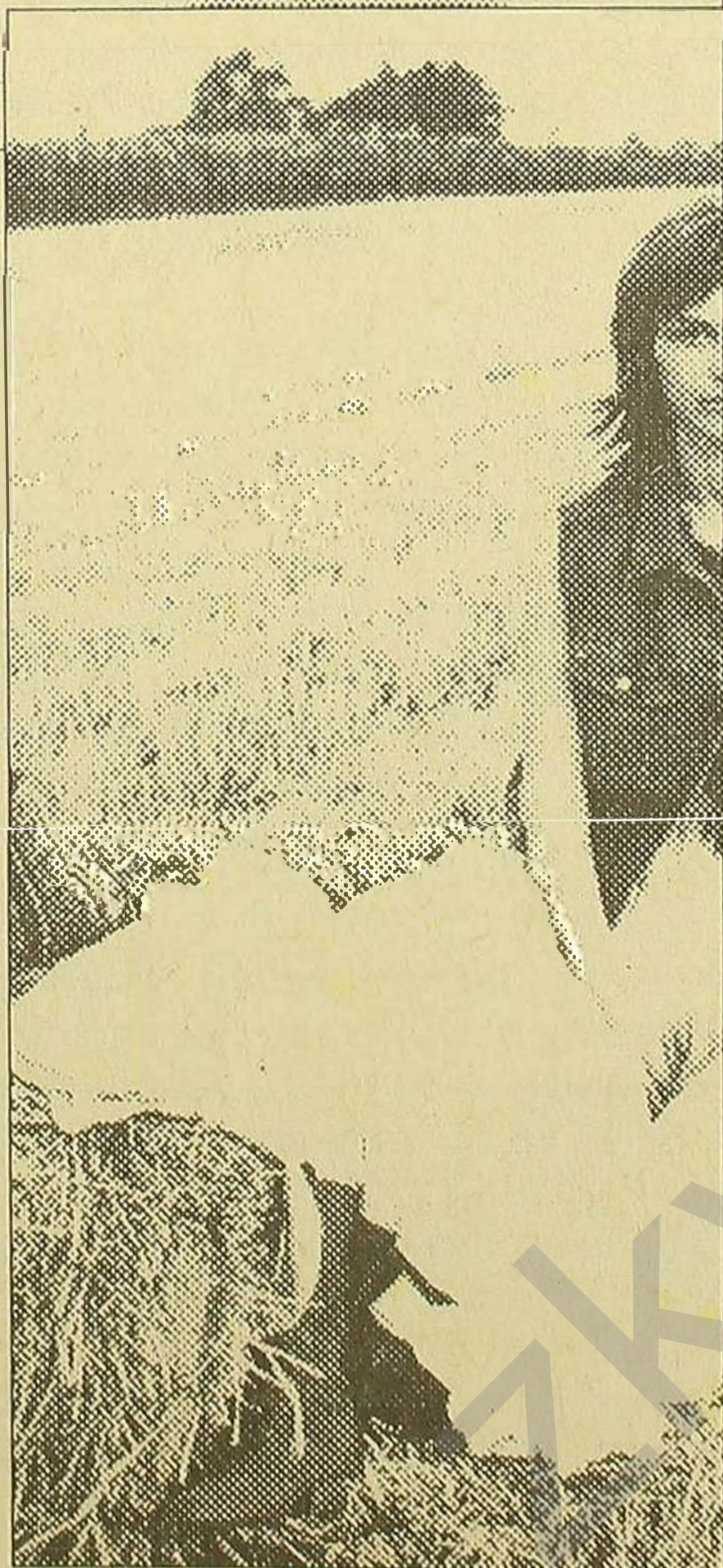
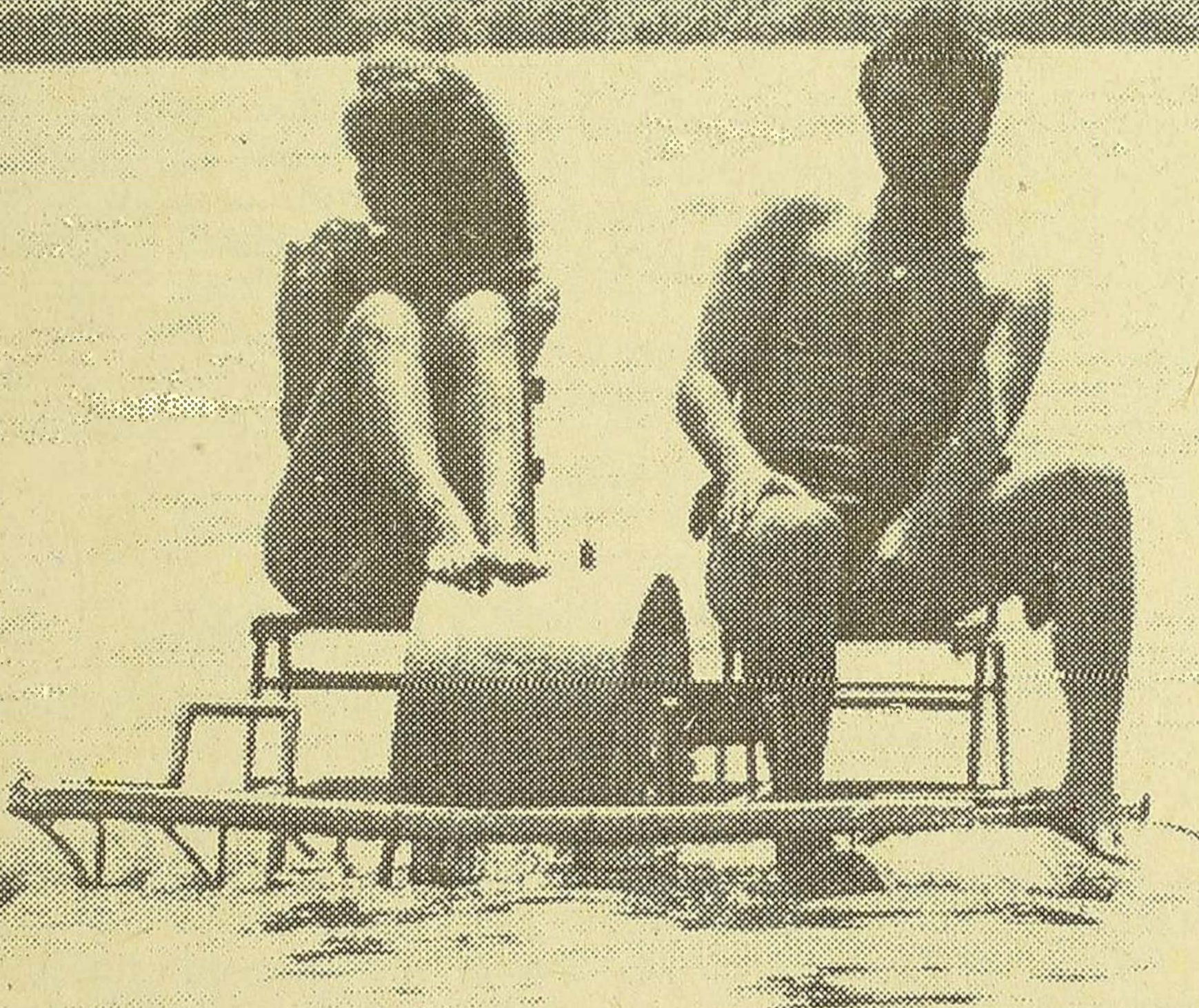
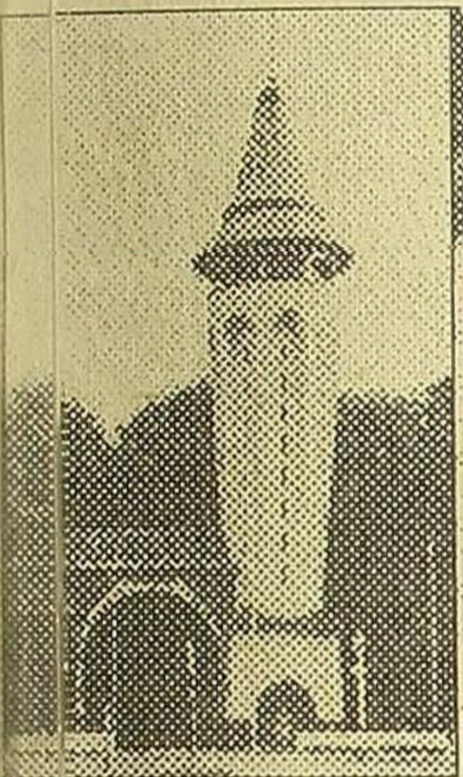

subotički dvojtjednik

Godina IV. ❖ Broj 69 ❖ 28. lipnja 1997. ❖ Cijena 2 dinara

Samo da podsjetimo, još dok traje, ljeto je počelo

OSVJEŽENJE U SLIKAMA

Naporna školska godina puna zrelog šetanja je za nama. Već kao što bolji običaji nalažu, đaci će poradi svoje budućnosti, brzo zaboraviti što su u dačkim klupama naučili. Jer od ključevke pa do groba najljepše je ferijalno dba. Ne lažu stari kada kažu: učiti, učiti i samo učiti; oni su jednostavno neke stvari dugo već zaboravili.

I stoga, blago onom koji umije ljetno dba da ne razumije, i bar ovog ljeta u sebi otrije, nepoznate predjele u bližoj i daljnjoj okolini Subotice.

(r.r.)

Ovaj broj „Žiga“ izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo.

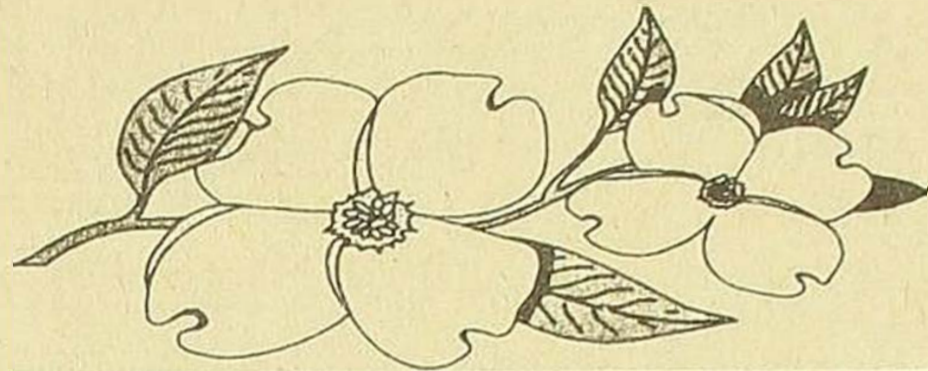
夏の心

俳句の心

LJETNA OLUJA

Oluja ljetna
Sve je moje papire
Odnijela danas.

Mashaoka Shiki
(JEŽIĆ)

Na posljednjoj sjednici Foruma hrvatskih institucija

Imenovan Poslovni odbor

– Na sjednici je dogovoren način nastupa u sredstvima javnih informiranja, prema medijima u zemlji i inozemstvu. Za sada, tehničke usluge u kontaktu s javnošću ustupa Institut „Ivan Antunović“. Dogovoren je plan formiranja dopisništva ovog Foruma u najskorije vrijeme, kao i dobavljanje potrebne tehničke opreme. Zaključeno je da se pojedine institucije i organizacije bave vlastitim problemima unutar same organizacije, a Forum samo ukoliko može pomoći oko stvari općeg značaja. Usvojen je definitivan naziv ovog tijela: FORUM HRVATSKIH INSTITUCIJA I ORGANIZACIJA – glavni su zaključci, koje prenosimo iz Priopćenja za javnost, donijeti na petoj sjednici Foruma hrvatskih institucija Vojvodine, koja je održana 9. lipnja 1997. godine u Tavankutu, a sazivač i predsjedavatelji su bili članovi mjesnog Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec“.

Pored domaćina, na sjednici su bili nazočni predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske, Instituta „Ivan Antunović“, DSHV-a, HKC „Bunjevačko kolo“, KUD „Vladimir Nazor“ iz Sombora, DZ „Amor Vincit“, Bunjevačke matice, te novina „Zvonika“, „Glasa ravnice“ i „Žiga“. Na sjednici je također imenovan i Poslovni odbor Foruma, kojega čine: Bela Ivković, ispred HKC „Bunjevačko kolo“, Antun Skenderović, ispred DSHV, Andrija Kopilović, ispred Instituta „Ivan Antunović“, Lidija Molzer, ispred Bunjevačke matice i Branko Horvat ispred HKPD „Matija Gubec“. Sljedeća sjednica Foruma, čiji će sazivač biti Bunjevačka matica, zakazana je za 12. kolovoza, a glavna tema će biti Pravilnik i Poslovnik Poslovnog odbora Foruma, kaže se na kraju Priopćenja.

(t. ž.)

kut

Stanka

Nije nas bilo. Dugo. Čak predugo. No, ako tu uopće nešto može biti utješno, onda je to da ne kasnimo najdulje. Ima puno među nama onih koji su još u srednjem vijeku. Kako po razumijevanju pojava, razmišljanju, tako i po djelovanju.

A čutnja nemoći čini svoje. Istrajavati na nečemu što nije poduprto niotkuda osim u entuzijazmu nije lako, niti to traje dugo. Jer, graditi na ničemu privilegij je samo nepopravljivih idealista. Međutim, za nadati se je da će stvari oko i u „Žigu“ u novom okružju krenuti naprijed. I da ćemo se, ako ništa drugo, pojavljivati redovito.

Tomislav Žigmanov

Naš obračun s iluzijama

Postali smo bogatiji za jedno iskustvo, koje neovisno novinarstvo kad-tad „baštini“. Istina, to bogatstvo smo kupili po najvećoj mogućoj cijeni koje jedan list, pa zvaao se on i „Žig“, može platiti. A ta je cijena, duhovno iskazana, prekid u kontinuitetu izlaženja. Lukavstvom neizlaženje novina pravdali smo: ni manjeg lista ni duljeg štrajka. No, za razliku od mnogih, koji imaju većeg, dubljeg i ozbiljnijeg razloga da štrajkaju, a nemaju snage, mi smo smogli dosta dobre volje za to. Štrajk za nas nije bio obustava rada; radili smo mnogo, obračunavali smo se s nekim iluzijama. Nije bilo lako, jer je borba s njima uvijek neravnopravna i teška, a ima neke dodatne boli u njoj. Iz borbe nismo izašli kao pobjednici bez ostatka, jer bez opsjena, male doze sadomazohizma neovisnog novinarstva, pa ni na lokalnoj razini, jednostavno nema.

Za ovaj period u kojem nismo izlazili živjeli smo bogatije, hoćemo reći jeftinije, ali siromašnije. Ravnoteža između duhovnog i materijalnog bogatstva je sumnjiva i vrlo pokvarljiva roba. Napose kada su mnoge osnove i temeljne vrijednosti življenja i bitisanja opasno pomjerene. Mnogo siromašnih bogataša je oko nas, i upravo to nas je učvrstilo u uvjerenju da izlazimo dalje.

Nadamo se da smo u proteklom periodu pisali i borili se za opciju koja obećava; nastojat ćemo to raditi i ubuduće. Da budemo iskreni, neke tekstove sada čitamo s nelagodom i tugom, ali ih se ne stidimo; ostali smo na tragu zacrtanih pozicija. Bili u žigu pečat vremena. A minula vremena nisu bila laka. Kritizirali smo, bili kritizirani... Možda je ovo trenutak za introspekciju, bar dok ponovno ne povežemo one kapilarne veze koje su uslijed neizlaženja lista oslabile.

Borba za istinu je teška, ali razlozi za nju moraju biti jasni. To trebamo imati na umu. Ostajemo pri uvjerenju, bez obzira na malu nakladu lista, da, dok postoji bar desetak duša koje traže kritičko promatranje i poniranje u zbilju, vrijedi se boriti. Stovani čitatelji, poslije dulje pauze, evo nas ponovno. I sve po zakonu prirode, jer nakon 68. broja „Žiga“, slijedi 69... Nikakva viša sila to ne može izmijeniti.

Teško je u svemu ovome izgubljeno nadoknaditi. Trudit ćemo se ubuduće izlaziti redovito, jer pored drugih tisuću i jednog razloga, redovitost je jedini smisao izlaženja novina. A slijedeći prekid, ako do njega dođe, neka bude konačan.

Vojislav Sekelj

ODRŽAN IV SKUP LOKALNIH MEDIJA

U Niškoj Banji 23. i 24. V. održan je 4. susret asocijacije nezavisnih medija „Lokal press“. Sjedište ove asocijacije je u Kragujevcu, predsjednik, gos. Pave Ćirović osnovano je prije dvije godine, danas okuplja 14. lokalnih novina, a na skupu je prisustvovalo preko 20 predstavnika lokalnih medija iz SR Jugoslavije, što u ulozi stalnih što pridruženi članova, što u ulozi promatrača.

Za protekla dva dana govorilo se o aktu alnoj poziciji lokalnih medija u odnosu na okruženje (vlast, političke stranke, centre moći i dr), potom, o materijalnom položaju novom članstvu, o realizaciji programa asocijacije 96/97, budućem programskom opredjeljenju, razmeni informacija, modemske mreži, internet izdanju „lokal pressa“, o poslovnoj suradnji, propagandi, kao i o mogućoj zajedničkoj distributivnoj mreži.

Na skupu je istaknut značaj ovoga vida okupljanja i udruživanja, koji je i u predhodnom periodu, odigrao značajnu ulogu u razvoju demokracije, širenju ideje otvorenog društva, kao i doprinesu poštovanja ljudski prava i sloboda.

Skupu su prisustvovali predstavnici Europske komisije iz Beograd, Američkog Veleposlanstva i Fonda za otvoreno društvo. Sledeći susret održati će se u Nikšiću.

Građanska hrabrost

Na IV. skupu nezavisnih medija „Lokal press“ gospođa Sonja Licht, predsjednica Upravnog odbora Fonda za otvoreno društvo, između ostalog je istakla:

– Ja sam vrlo uzbuđena prisustvom na ovom skupu. Uzbuđena sam zato što je ovo, bez obzira na sve probleme, jedan izuzetan rezultat, da u nemogućim uslovima nezavisni mediji opstanu. Potrebna je, izuzetna, građanska hrabrost da se izide na kraj sa teškoćama. Entuzijazam u borbi za ideale jer nešto što je najteže, i zato zaslužuje najveće poštovanje. Hvala vam. Strateška opcija našeg Fonda jeste pomoć nezavisnim medijima, jer mediji su bazične institucije celokupnog društva, i to pre svega lokalni mediji, koji u ovom vremenu treba da odigraju odlučujuću ulogu. Ali čekam trenutak kada će Fond najmanje biti spominjan na ovakvim skupovima.

Palifilm

Na sednici saveta Međunarodnog filmskog festivala Palić-1997. održanoj u svečanoj sali Otvorenog univerziteta, saopšteno je da će se, posle jednogodišnje pauze palički festival održati na Letnjoj pozornici od 19. do 25. jula.

Na otkazivanje prošlogodišnjeg Festivala bili smo prinuđeni, jer je planirani budžet, koji bi bio garancija visokog nivoa Festivala, ostvaren sa svega 35%, na samo mesec dana od već zakazanog početka. U avanturu „brza rešenja“ se nismo smeli upuštati - potseti je brojne novinare Blažo Perović izvršni producent Festivala i direktor otvorenog univerziteta.

Ove godine takmičarski deo pokriće selekcije domaćeg i stranog filma, a specijalni programi obuhvaćeni su noćnim programom hitova, projekcijama filmova zemalja u tranziciji i promocijom časopisa Movest i filmskih knjiga izdatih prošle i ove godine.

Žiri će činiti dva domaća i jedan strni reditelj, a za direktora festivala izabran je Radoslav Zelenović, direktor Jugoslovenske kinoteke.

Konačan broj i selekcija filmova biće poznati krajem ovoga meseca.

Larisa Inić

Maksima
Gorkog 26
Toth-optika
SUBOTICA
Telefon: 551-045

RADNO VREME:
Radnim danom 9.30-12.00
16.30-19.00
Subotom 9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta
za korišćenje istih, svakim radnim danom od
17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:
-10% popusta kod gotovinskog plaćanja
-plaćanje u više rata
-mogućnost žiralnog plaćanja

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karađorđev put 2
telefon: (danonoćno) 55-44-33
- Bajmok, JNA 3 (u cvečari
„Mariška,“) telefon: 762-024
(danonoćno)
- Palić, Jo Lajoš 18 (u cvečari
„Orhideja,“) telefon: 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): 792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16
telefon: 0230/83-417

ŽIG

28. lipnja 1997.

broj 69

Izdavač: HKK „Bunjevačko Kolo“

Adresa: Trg cara Jovana Nenada, 2400 Subtica

Tel: 28-334

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Zamjenik glavnog urednika:

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Lazar Merковиć, Ivan Rudinski,
Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor:

Mirko Kopunović

Tehnički urednik:

Ivan Hegediš

Priprema i prelom:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine.

ŽIG

izlazi svake druge subote

Sa suđenja Rajku Zoriću, glavnom uredniku nezavisnih crnogorskih novina „Onogošt standard“

Pobjeda zakona

Sudsko vijeće, pod predsjedavanjem sudije Radovana Mandića, ponovo je odbilo tužbeni zahtjev za nematerijalnom štetom, koji je protiv Zorića pokrenuo Milan Stojović, direktor „Onogošt standarda“ i Nikšić.

Stojović je, na ime pretrpljenih duševnih patnji i bolova, nastalih u svojim satiričnim komentarima u „Onogošt standardu“, tražio 100.000 dinara (skoro 10 puta više nego što je takođe „oboljeli“ predstojnik Bulatović dobio od Kilibarde).

Osnovni sud je presudom od maja 1996. ogidne utvrdio da stepen štete od Zorićevih bolova nije toliki da bi mu se odredila tolika odšteta, koja bi mu se zacijelo mnogo oporavila. Javnost je upoznata da je i sam tužilac na Sudu istakao da je zbog Zorićevih tekstova (i njegove kamarko je nazvao novinare ovog lista) osjećao srdžbu, nelagodnost, ali nijedan zakon, pa čudom ni ovaj naš, ne dodjeljuje odštetu za takve manifestacije duševnih bolova. Kako je i advokat tuženog sud Šljukić uvijek isticao, zakon propisuje odštetu u slučajevima gubitka časti i ugleda, kada se kod „povrijeđenog“ javljaju bolovi zbog gubitka intenziteta i trajanja, kad npr. izgubi posao, kad mu javna klasifikacija utiče na karijeru, porodicu, prijatelje... No, u ovom slučaju, što je istaknuto na ročištu, Zorićevo pisanje je blagotvorno djelovalo na tužioca; on je naprosto poslovno uzletio; od tadašnjeg uređnika „Nikšićkih novina“ postao je direktor RTV-a, dobio je nekoliko nagrada, kao što je ona Udruženja novinara Crne Gore, pa „18. septembra“ (kada su Karate klub „Nikšić“ i Dramski studio u znak priznanja vratili svoje zaslužene nagrade), a njegov advokat Milan Paićević sve nas je ugodno iznenadio kada je na Sudu rekao da je njegov klijent nosilac nagrade grada Nevesinja za „istinito izvještavanje o ratu“, što je zasigurno najveći paradoks kada je Stojovićovo izvještavanje u pitanju. Presudom Višeg suda, od februara 1997. godine, i odlukom sudije Radoja Orovića, presuda Osnovnog suda je poništena i predmet vraćen na ponovni postupak. Zanimljivo

je da je ova odluka Višeg suda donesena uoči suđenja liderima Narodne sloge, koje su pokrenuli predsjednici Bulatović, Marović i Đukanović; tada je predmet protiv prof. Kilibarde sudio takođe Radovan Mandić, što se ocjenjuje kao vid presije na ovog sudiju. U obrazloženju Višeg suda se kaže da je „Sud neosporno utvrdio patnje i bolove tužioca, te da preporučuje Osnovnom sudu da samo utvrdi njihov novčani intenzitet“. Advokat Šljukić se na suđenju pitao kako je Viši sud mogao da utvrdi postojanje duševnih bolova kad ih i sam tužilac nije imao, bar sudeći po izjavama koje je u Sudu dao. A što se tiče nelagodnosti, srdžbe i zebnje, to osjeća svaki normalni građanin ove zemlje, ako ne i intenzivnije, pogotovo oni koji iza svojih leđa nemaju nikoga. Sud je nakon tajnog glasanja donio jedinu realnu presudu – da se odbije Stojovićev zahtjev kao neosnovan. Sudija Mandić je, kratko obrazlažući presudu, istakao da „Sud radi i donosi presude na osnovu dokaza“, a Stojović ih za ovu tužbu nije podnio. Presuda je praćena burnim pljeskom svih prisutnih, jer zaista znači ne samo pobjedu zakona, koji se u ovoj zemlji tako malo poštuje, već se njome (i ljudima koji su je donijeli) vraća čast ovoj nekada uglednoj profesiji, koja mnogim političkim i namještenim procesima dovedena do niskog nivoa poltronisanja vlasti. Mandić i njemu slični (ali manje hrabri) mogli bi samo da budu na čast sudstvu svake zemlje, pa i naše. (t. k.)

Međunarodni znanstveni skup

Kako do civilnog društva?

Problemi takozvane tranzicije, to jest zemalja na prijelazu s na slijedenim društvenim sistemima realnog socijalizma k demokratikom uređenju, bila je tema Međunarodne znanstvene konferencije „Civilno društvo u zemljama u tranziciji – komparativna analiza i praksa“, koja je u organizaciji subotičke Agencije lokalne demokratije održana na Otvorenom sveučilištu od 28. do 31. svibnja. U nazočnosti četrdesetak znanstvenika različitih sfera interesiranja iz desetak zemalja pokušalo se rasvijetliti ova složena problematika, te ukazati na bitne smjernice mogućeg djelovanja. (lj. k.)

LOKALNA SAMOUPRAVA - SUBOTICA

informacije iz kabineta predsednika SO Subotca

Saopštenje za javnost:

Dana 17.06. 1997. godine opštinu Subotica posetila je delegacija Pokrajinskog Izvršnog veća u sastavu:

Goran Latinović, ministar za kulturu
Zoričić dr. Dragoljub, ministar za zdravstvo
gosp. Radulović, pomoćnik ministra za kulturu
U prostorijam Severno bačkog okruga u prisustvu Đude Skenderović vođeni razgovori o stanju u kulturnim ustanovama, obrazovanju i zdravstvu.

Skupštinu opštine Subotica predstavljali su:
Kern Imre, predsednik Izvršnog odbora SO Subotice
Geza Kučera, član Izvršnog odbora SO Subotica
Grgo Francošković, načelnik odeljenja za društvene delatnosti
Na sastanku su prisustvovali i direktor Narodnog pozorišta Žužana Erdudac i direktor biblioteke Judita Plankoš. Predstavnici Izvršnog odbora SO i direktori ustanova su detaljno informisali Pokrajinsku delegaciju o stanju u kulturnim ustanovama, u obrazovanju i u zdravstvu. Naročito su istaknuti problemi ogromnih dugova zdravstvenog centra prema javno komunalnim preduzećima (JKP) i zatražio je posredovanje Pokrajinskog Izvršnog veća u rešavanju ovih problema. Predsednik Zoričić je prihvatio ovu inicijativu i informisao skup, da su ovom smislu sprovedeni razgovori i očekuju se rešenja do kraja ovog meseca.

Predstavnici Pokrajinskog Izvršnog veća su izneli i određene programe koje bi trebalo da se zajedno realizuju u saradnji sa Skupštinom opštine i zainteresovanim ustanovama, a odnose se na sledeće:

Tokom pozorišne sezone 1997/1998 Pokrajinsko Izvršno veće će finansirati održavanje Narodnog pozorišta Subotica i Novosadskog pozorišta u gradovima i selima koje živi mađarski živalj. Plan i program ovih gostovanja kao i celokupan program realizacije će se definisati do 15.09. 1997 godine.

Otkupom određenog broja knjiga koje izlaze u AP Vojvodini, Pokrajinsko Izvršno veće će ostvariti značajan fond knjiga, koje će staviti na raspolaganje bibliotekama, a to znači i subotičkoj biblioteci. Radi pospešivanja ove akcije traži se aktivno učešće u finansiranju i od strane Skupštine opštine.

Iz oblasti obrazovanja Pokrajinsko Izvršno veće će finansirati izgradnju ili rekonstrukciju određenih školskih sportskih sala ili terena. Subotica u najkraćem roku treba da dostavi Pokrajinskom Izvršnom veću informacije za koju školu je potrebno finansijsko ulaganje.

Pokrajinsko Izvršno veće će finansirati i nabavku jednog kompjutera za školu, a Izvršni odbor Skupštine opštine će u najkraćem roku dati ime škole za koji sma-

Protesno pismo gradonačelnika Subotice Jožefa Kase

ŽTO-BEOGRAD

Generalnom dir. gosp. Živorad Maksimović

Gospodine direktore!

Ne malo nas je iznenadilo kada smo videli novi red vožnje Jugoslovenske železnice istaknut na Železničkoj stanici u Subotici napisan samo ćirilničnim pismom.

Najoštrije protestujemo zbog neuvažavanja elementarnih prava garantovanih Ustavom, a koja se odnose na korišćenje jezika i pisma nacionalnih manjina u sredini gde one predstavljaju većinu.

Upotreba samo ćirilničnog pisma u javnom komuniciranju diskvalifikuje i vređa sve one, koje žele i imaju pravo, da koriste svoj jezik u svim sferama, u kojima su jezik i pismo faktor komunikacije.

Ako već ne uvažavate nacionalne manjine i njihova prava, onda bar uvažite činjenicu da je Subotica „kapija Evrope“, da je subotička železnička stanica prvi kontakt sa našom zemljom, a Vi gostima iz inostranstva pružate informacije na ćirilničnom pismu, koje oni ne poznaju.

Zar je Vaša namera da zbunjujete posetioce naše zemlje ili im želite pružiti prave informacije.

S poštovanjem,

Predsednik SO Subotice Kasa Jožef

dostavljeno

1. Mirko Marjanović, predsednik Vlade Republike Srbije
2. Ivan Sedlak, ministar bez portfelja u vladi Republike Srbije

tra da treba da se opremi sa ovakvim kompjuterom.

-Pored toga razgovarano je o finansiranju Međunarodnog dečijeg pozorišta „Oton Tomanić“, i predstavnik Pokrajinskog Izvršnog veća je dao obećanje da će doznaka od 25.000,00 dinara uslediti u roku od 10 dana.

-Predstavnici Pokrajinskog Izvršnog veća upoznati su i sa problematikom ZOO vrta, koja je nastala nakon ukidanja SIZ-a obrazovanja 1992. godine, dali su obećanje i da će staviti na dnevni red i zajedno sa Republikom Srbijom dati odgovarajuća rešenja.

**Predsednik Izvršnog odbora SO Subotica
Imre Kern**

Sedmi bajski razgovori: ni divana ni razgovora

Snovi manjinskih intelektualaca

U organizaciji Bajske bunjevačke katoličke čitaonice u Baji 14. i 15. lipnja održani su sedmi „Bajski razgovori na temu“ Bunjevci danas.

Sudeći po broju, ovi razgovori postaju tradicija. Ali glede broja, tradicija kao da nije na strani susreta, jer iz godine u godinu kvaliteta i po sadržaju i formi opada, pa samim tim ovakvi kakvi su gube smisao. Sama tema zadata, ili postavljena „Bunjevci danas“ svojom širinom nikoga i ni na što ne obvezuje, te se većim dijelom bavi poviješću, odnosno pitanjem tko su i što su Bunjevci. Današnjica na fonu temporalnosti i aktualnosti za njih kao da ne postoji. Da apsurd bude potpun, na njima se najčešće, Hrvatima, objašnjava da su Bunjevci Hrvati, kao da to tamo netko nije čuo ili dovodi u pitanje.

Kada zamjeramo formi, mislimo prije svega na samu koncepciju dnevnoga reda i vođenje susreta. Naime, većina Subotičana, a bili su ovoga puta daleko najbrojniji, bili su osupnuti, pa i indignirani kada su „na licinom mjestu“ saznali da je centralna tema: „Hrvati u Subotici, odnosno u Srbiji“. Nepripremljeni, kao da problema, sukoba i podjela među njima nema, razgovori su tekli bez težine, argumentacije, onako zbrčkano. Tema postavljena ad hoc, a upotrebljiva, ipak je nosila u sebi moguću buru u čaši vode, i upravo možda zbog toga, razgovori su krenuli obrnuto, naopačke. Tako je prvo održan sat iz lijepog ponašanja, uz dozu blage prijetnje, „budite dobri i u zajedništvu jedinstveno poslušni, inače...“

Poslije pozdravnog govora predsjednika Bajske čitaonice Antuna Mujića, uz napomenu da će riječ dobiti svatko, ali ako bude „zao“, odnosno napravi eskapadu, riječ će mu biti „demokratski“ oduzeta. To je većina sudionika apsolvirala, pa riječ nije ni tražila, a što je bilo u sazvučju s mjestom gdje su vođeni (bili su u zgradi partija, pored lijepog plavog Dunava, koji je nervoznije tekao, nego što su razgovori žuborili...)

Poslije predsjednika Mujića, riječ su dobili članovi „radnog predsjedništva“, odnosno visoki gosti, za koje se ipak i samo može reći da su im Bunjevci dio posla, a ne neka boljka koja ih kao briga brine. A uz malo volje, moglo se naravno stavi grumen soli, tek da se problemi u naznakama otvore, ako postoje, a postoje. Ovako nagomilani, oni se samo začepkavaju, odnosno nojevskom metodom rješavaju.

Umjesto da su Subotičani, ako

su već kao tema, odnosno njihovi problemi postavljeni na dnevi red, prvo izložili svoju problematiku, što ih boli i svrbi, njima su odmah na početku, ponuđena gotova rješenja.

Jedinstvo, zajedništvo i mir u kući po svaku cijenu. Sat demokracije je održan. S pravom ili ne, pokazat će prošlost, jer nekoj ljepšoj budućnosti s ovakvim pristupom problematici, Bunjevci u Subotici se ne mogu nadati. Tako su postojeći i latentni sukobi i podjele među subotičkim Hrvatima Bunjevci podignuti na višu razinu, već na samom početku, ali ne i tenzije poradi koje probleme otvara nego da se politički ušuškuju. A sve u cilju i interesu imaginarnog jedinstva i bratskog zajedništva Hrvata u Subotici, odnosno u SR Jugoslaviji. Osnovni dojam, što je paradoksalno, je da su svi preliminarni govornici, na neki način, dobro upoznati sa sukobima i podjelama među subotičkim Hrvatima, ali su iz nekih samo njima znanih razloga, procijenili kako nije trenutak ni mjesto, da se o njima govori, nego da se volšebnom formulom jedinstva, a u ime bratskog zajedništva, metodom zaobilaznja oni riješe.

Politička poruka je bila jasna. Međutim, nameće se pitanje da li jedinstvo i zajedništvo graditi na bogastvu razlika i mišljenja, pa makar i kroz sukobe i sučeljavanja, ili na unificiranom jednonumlju. Većina prisutnih, ako ne i svi, nisu protiv jedinstva i zajedništva, ali su protiv načina i puta na koji se jedinstvo želi održati i kako se ono svijetu u šareno lijepoj ambalaži nastoje prezentirati. A bez kritičke svijesti o samima sebi ne može biti nikakvog jedinstva, može biti folklornog brastva iz kojega se ne može sačuvati identitet nacionalnog bića ni jedne nacije, a posebice ne nacionalne manjine.

Prvi od gostiju dobio je riječ veleposlanik Hrvatske u Mađarskoj dr. Zdenko Škrabalo, istakavši između ostalog, značaj ove godine za Hrvatsku i za Hrvate u Mađarskoj i Vojvodini. Nakon mirne reintegracije i prestanka agresije na Hrvatsku, rekao je dr. Škrabalo, početak će se rješavati i pitanje Hrvata u Jugoslaviji, a u okviru normalizacije odnosa dviju susjednih država. Hrvatska dosta pomaže, a pomagat će i više i pomoći će sve one koji budu izabrani na demokratski način. A osnovni uvjet

za to je da se sačuva jedinstvo i zajedništvo. U tom smislu dr. Škrabalo prenio je i poruke i pozdrave predsjednika Hrvatske dr. Franje Tuđmana, Vlade i ministra inozemnih poslova Mate Granića.

Želje i poruke o jedinstvu i zajedništvu subotičkim Hrvatima uputili su i veleposlanik Bosne i Hercegovine u Mađarskoj Pavao Živković; Mladenka Šarac Rončević iz Ministarstva inozemnih poslova Hrvatske; Ivo Kujundžić, prvi tajnik u hrvatskom veleposlanstvu u Beogradu; Nedjeljko Fabrizio, dopredsjednik Matice hrvatske; vlč. Bela Stantić, generalni vikar Subotičke biskupije, te Mijo Karagić predsjednik Zemaljske samouprave Hrvata u Mađarskoj. Skupu je prisustvovala i Marija Haćimović iz Hrvatske matice iseljenika.

Riječ je potom dobio predsjednik Inicijativnog odbora za formiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća u Jugoslaviji Josip Ivanković koji je pročitao prijedlog Statuta o načinima i mogućnostima formiranja ovoga vijeća. Bila je ovo prigoda da se ozbiljno prozbori o mnogim pitanjima Hrvata u Jugoslaviji, na planu njihove organiziranosti, jer se upravo Nacionalno vijeće nameće kao ključna forma o sačuvanju jedinstva, zajedništva; očuvanju i negovanju identiteta Hrvata na ovim prostorima. Međutim, ono je prošlo nezapaženo, kao izvješće s binga. Od prisutnih se nitko nije u toj kombinaciji čitao kao dobitnik. Jedino je Bela Tonković, predsjednik DSHV-a, u svom izvješću iznio da je sadržaj pročitanih statuta prepisan iz programa rada DSHV. No, pitanje nije je li prepisan ili nije, težište je što se na tome ne radi, i što do realizacije nije došlo. Dalje je istakao kako se povijest po pitanju sudbine Hrvata u Vojvodini ponavlja i ona je umnogome slična onoj od prije Drugog svjetskog rata kada je ondašnja vlada također izvela umjetnu podjelu među Hrvatima u Vojvodini, što ničim nije argumentirao, ali je zato spočitao da neke grupice i pojedinci namjerno prave podjele i sukobe unutar hrvatskog korpusa, dodavši da je Skupština podružnice DSHV u Subotici pokazala na čijoj je strani članstvo, a što po njemu vjerojatno znači i cijeli hrvatski puk u Subotici, pa i šire. Na ovo je reagirao Lazo Vojnić Hajduk, direktor HKC

„Bunjevačko kolo“, rekavši da od 150.000 Hrvata, koliko Bela Tonković tvrdi da ih u Vojvodini ima, na skupštini Podružnice Subotice bilo ih je 96, što zorno govori o postojećoj problematici, a dotiče se i pitanja legalnosti i legitimnosti tko Hrvate treba i može predstavljati. Izvjesnu kritičku notu sedmim Bajskim razgovorima pokušao je dati predsjednik HKC „Bunjevačko kolo“ Bela Ivković, a ona bi se mogla sažeti da Hrvatska daje izvjesna materijalna sredstva za potrebe Hrvata u Vojvodini, ali da ona ne stižu na pravu adresu i da je vjerojatno u pitanju loš poštar. U ulozi poštar nitko se nije prepoznao, mada su neki sebe prepoznali u ulozi iliti službi DB-a?!

I tako, razgovori su tekli simbolički u zgradi partija pored živopisnog rukavca Šugavice i završili se pomirljivo. Je li to ostvareno jedinstvo ili novo zajedništvo, čit ćemo od „naručenih“ referata na osmim bajskim susretima, a dotle na vidiku su nove podjele, s obzirom da je na neki način bilo dotaknuto i pitanje odnosa i uloge intelektualaca. Tako smo konačno saznali, nota bene, što „manjinski intelektualac“ (sic!) mora i treba za svoj narod (u)činiti. A to je (kako izgleda, mnogi od prisutnih se s tom funkcijom intelektualca slažu) da on (intelektualac) mora svoju djecu naučiti da govore maternji jezik i da ona (djeca) na njemu sanjaju (pravi Bunjevci bi kazali klappe). Lijepo. Put k totalnoj folklorizaciji je otvoren, a asimilaciji put popločen. No, pitanje uz dozu ironije, mada vrijeme nije za ironiju već za ozbiljne razgovore, jeste, a što s onima koji nisu udati, nisu oženjeni, ili nemaju djece? Po ovome oni nikako ne mogu biti „manjinski intelektuali“, ali su zato kliconoše za nove sukobe i nove podjele do kojih će poslije ovako ostvarenog jedinstva zacijelo doći.

Sedmi Bajski završeni su svetim misom u franjevačkoj crkvi u nedjelju.

Sve u svemu, ubuduće ove razgovore treba osmisliti, ako ništa drugo a ono radi divana, jer ovakvi kakvi su vode u nove podjele i dublje sukobe, i ne služe na čast nikome, a ponajmanje bunjevčkim Hrvatima, te stvaraju krivu sliku o njima. Šteta, s obzirom da su za sada Bajski razgovori jedino mjesto gdje se Hrvati Bunjevci susreću.

Vojislav Sekelj

ČLANI IZ OBLASTI PSIHLOGIJE, PEDAGOGIJE I SOCIJALNE PSIHLOGIJE

Konferencija SGS za novinstvo

Izveštaj o radu

Godišnja skupština Saveza građana Subotice biće održana u petak 27. juna u 18 sati u Otvorenog univerziteta. Reкао je na konferenciji za novinstvo portparol SGS Dušan Torbica.

Iscrpan izveštaj o radu SGS u periodu jul 1996-97. podneo je generalni sekretar SGS-a Slavko Doroslovački istakavši između ostalog da je SGS jedina politička organizacija u Subotici utemeljena na bogastvu razlika Subotičana i Subotičana, koja se prevashodno zalagaće se za viši kvalitet života i življenja na svim poljima, te za političku kulturu, toleranciju i ravnopravnost, kao i za zaštitu i unapređenje građanskih i nacionalnih sloboda i prava. Izborom 7 odbornika, postignut je izborni cilj, a što se tiče vlasti, SGS se zalaga za princip podele vlasti, a na osnovu izborne volje birača kako bi se na taj način osigurala ravnoteža u kojoj niko ne bi bio u manjini, ali ni ostao u manjini, jer samo kroz tu

političku optiku dobiva grad kao celina a građani kao birači. U proteklom periodu SGS je pokrenuo niz ideja i inicijativa, preko raznih foruma i tribina, gde je omogućeno da se čuje glas i volja građana, i na taj način aktivnije učestvuju u javnom životu grada.

SGS je ostvario u minuloj godini brojne susrete, saradnju i komunikaciju sa drugim strankama i nevladinim organizacijama, a kontaktirao je i sa sličnim asocijacijama iz bivših jugoslovenskih republika.

SGS je osnivač i koalicije „Vojvodina“ sa LSV i NSS; u prethodnom periodu došlo je do konceptijskih razmimoliženja, ali će se, kako je to rekao predsednik stranke Slavko Parać, one u budućim kontaktima nastojati prevazići „u interesu autonomije Vojvodine“. Takođe, SGS održava kontakte sa vođstvom političkih stranaka u gradu, podsetio je Petar

Doroslovački prisutne novinare.

U svojoj elaboraciji proteklog perioda, a sa vizijom na buduće delovanje i rad Slavko Parać rekao je da se od zacrnog programa neće odstupati. Savez je zauzeo poziciju centra, oko kojega će nastojati okupiti sve progresivne stranke i pojedince da bi ideja građana dobila na širini i značaju. U predstojećem periodu poradiće se na brojnosti članstva i kadrovskom jačanju; u tom smislu biće formirana četiri odbora: odbor za modernizaciju ekonomije i razvoj privrede, za demokratizaciju javnosti i političkog života, za individualno i socijalno dostojanstvo građana i odbor za duhovni razvoj grada.

Takođe će se nastojati da ubuduće izabrani odbornici SGS-a bar jednom mesečno održavaju kontakte sa bazom, kako bi problemi bili uočeni te kako bi se njihovo rešavanje pospešilo.

SGS-u predstoji pripreme i dogovori oko predstojećih republičkih izbora, zaključio je Slavko Parać.

(r. r.)

Na „Educti“ pri Otvorenom sveučilištu

Uključivanje mladih u znanstveni rad

Na kraju školske godine sve obrazovne institucije imaju potrebu i obvezu sumiranjem i evaluacijom proteklog rada. Ista se zadaća postavila i pred voditelje „Educte“ mr. soc. Bojana Doroslovački, psihologa, Aleksandru Anđić, defektologa, i Snežanu Ljubinković, psihologa. Oni su posljednjih nekoliko mjeseci predavali grupi srednjoškolaraca, posebno zainteresiranih za psihologiju i sociologiju. Naime, susreti su održavali petkom od 18 sati na Otvorenom sveučilištu u okviru šireg programa ove ustanove za dodatno obrazovanje mladih pod nazivom „Educta“. Grupu od tridesetak polaznika činili su učenici ekonomske, kemijske i mašinske škole.

Pred ove mlade voditelje se na početku postavio problem kako izbjeći zjednostavljanje tema i problema, a biti nov, zanimljiv i dovoljno privlačan, te zadržati pozornost i motivaciju polaznika na razini koja omogućuje kontinuiran i produktivan rad. Međutim, već su prvi susreti otklonili sve bojazni i sumnje u održivost ove heterogene grupe.

Naime, voditelji grupe su nastojali da svi članovi grupe budu jednako favorizirani i podsticani na aktivan odnos prema problemu izučavanja kroz pitanja, komentare, diskusije ili samostalno pripremanje izlaganja. Kombinacijom metoda psihološke radionice, edukativnog pristupa, teorijskih spoznaja i iskustava iz praktičnog rada, stvarali su zanimljivu grupnu dinamiku i ujednačenu razinu aktivnosti i aktivacije. Prvih nekoliko susreta posvećeno je problemu interpersonalne komunikacije i učenju pravila uspješne komunikacije. Posebno su bili zanimljivi susreti o vježbanju empatije, aktivnog slušanja, igranja uloga i druge tehnike, koje su koristili u cilju upozna-

vanja i prihvatanja asertivnog tipa reagiranja. Adolescentna razvojna faza je sama po sebi složena i dodatno opterećena promijenjenim i često narušenim odnosima sa socijalnom sredinom, te je bilo očekivano interesiranje polaznika tečaja za područja konflikata, njihovih uzročnika, vrsta, faza u nastajanju i naravno mogućih načina rješavanja.

Na kraju, još jedna tema, koja se sasvim slučajno ili namjerno našla na kraju programa, zaslužuje da bude pomenuta. O ljubavi se razgovaralo iz okvira jednog novog koncepta, ali se nisu zadržali samo na teorijskom, iskustvenom ili zdravorazumskom prikazu. Ambicije voditelja i članova grupe realizirane su istraživačkim radom na polju stavova o partneru i ljubavnih stilova. Svoj kreativan doprinos polaznici su dali u svim fazama istraživanja, počev od konstrukcije instrumenta, primjene upitnika na ispitanicima, statističke obrade podataka i prezentacije rezultata istraživanja na posebnoj tribini. Ovom prilikom ne želimo govoriti i pokazateljima do koji su došli jer oni nisu konačni. Naime, značajno podstaknuti doprinosom mladih kolega, voditelji su odlučili da povećaju i poboljšaju (u statističkom smislu) uzorak ispitanika. Ovih dana ubrzano se privodi kraju posao na terenu, nakon čega će uslijediti konačna obrada i interpretacija rezultata, prema našoj ocjeni ovog jedinstvenog istraživanja. O ozbiljnosti poduhvata svjedoči i namjera da se rad predstavi na Kongresu psihologa Jugoslavije koji će se ove godine, nakon dulje stanke, održati u Budvi krajem rujna mjeseca.

Na kraju preovladava dojam da su druženje i rad u „Educti“ bili obostrano korisni, podsticajni, vrijedni a napose zanimljivi. A istraživanje o ljubavi dokaz je njihovog zajedničkog, malog ali značajnog doprinosa znanosti.

Snežana Ljubinković

Pravnički kutak

Regionalizam

u unutrašnjem pravu je pojava novijeg datuma. Regionalna država se sastoji iz velikih, historijski dovoljno uobličjenih i razvijenih oblasti (lat. *regio* = oblast) koje su sposobne za samostalni život zahvaljujući visokom stupnju decentralizacije. Jedine regionalne države su zapravo Italija (od 1948. g.) i Španjolska (od 1978. g.).

Regionalizam je ustvari drugo ime za autonomiju visoke razine, budući se o regionalnoj državi često govori kao o državi prekrivenoj autonomijama. Potvrda za to je i činjenica da se regionalna država uvodi tamo gde se javljaju značajniji razlozi povijesne, etničke, jezičke, zemljopisne ili ekonomske naravi, koji zahtijevaju da se pojedinim područjima države prizna poseban status (iznad razine lokalne samouprave ali ispod razine federalne jedinice).

U posljednjih nekoliko godina, postojalo je više prijedloga da se SRJ uredi kao regionalna država, premda se čini da bi to bilo samo drugo ime za centraliziranu državu, kojom je većito opterećena srbijanska pravna misao. Klasičan primjer za ovo jeste prijedlog prof. M. Jovičića prema kome bi SRJ trebalo činiti 13 regiona, pri čemu bi Vojvodina bila izdijeljena na Bačku, Banat i Srem (razlike između njih doista nisu tolike da bi zahtijevale cijepanje Vojvodine), Crna Gora bi bila jedan region (zanemarena razlika nekadašnjeg Austro-ugarskog primorja i muslimanskog Sanžaka od preostalog dijela Crne Gore) a Kosovo dva regiona. Dakle, Srbija bi bila sama izdijeljena na 7 regiona, pa bi bilo osigurano „demokratko preglasavanje“ Crnogoraca, Kosovara i Vojvodana. Čini se da Crnogorci, uslijed vrlo jake državotvorne tradicije, nisu bili odviše zainteresirani za ovu ideju budući da regioni nemaju elemente državnosti, a centralni organi imaju pravo nadzora nad radom regionalnih organa (što je također karakteristika autonomije).

Izgleda da je ideja regionalizma u Srbiji za sada napuštena, jer se udomljavanje stvarnog šefa države namjerava ostvariti u volontaristički shvaćenim „institucijama sistema“. No, čini se da se regionalizam polako dovodi u pitanje i u Španjolskoj i Italiji budući u njima jačaju (kon)federalističke sile.

- u narednom broju: federacija i konfederacija -

j.š

Lino Veljak, filozof

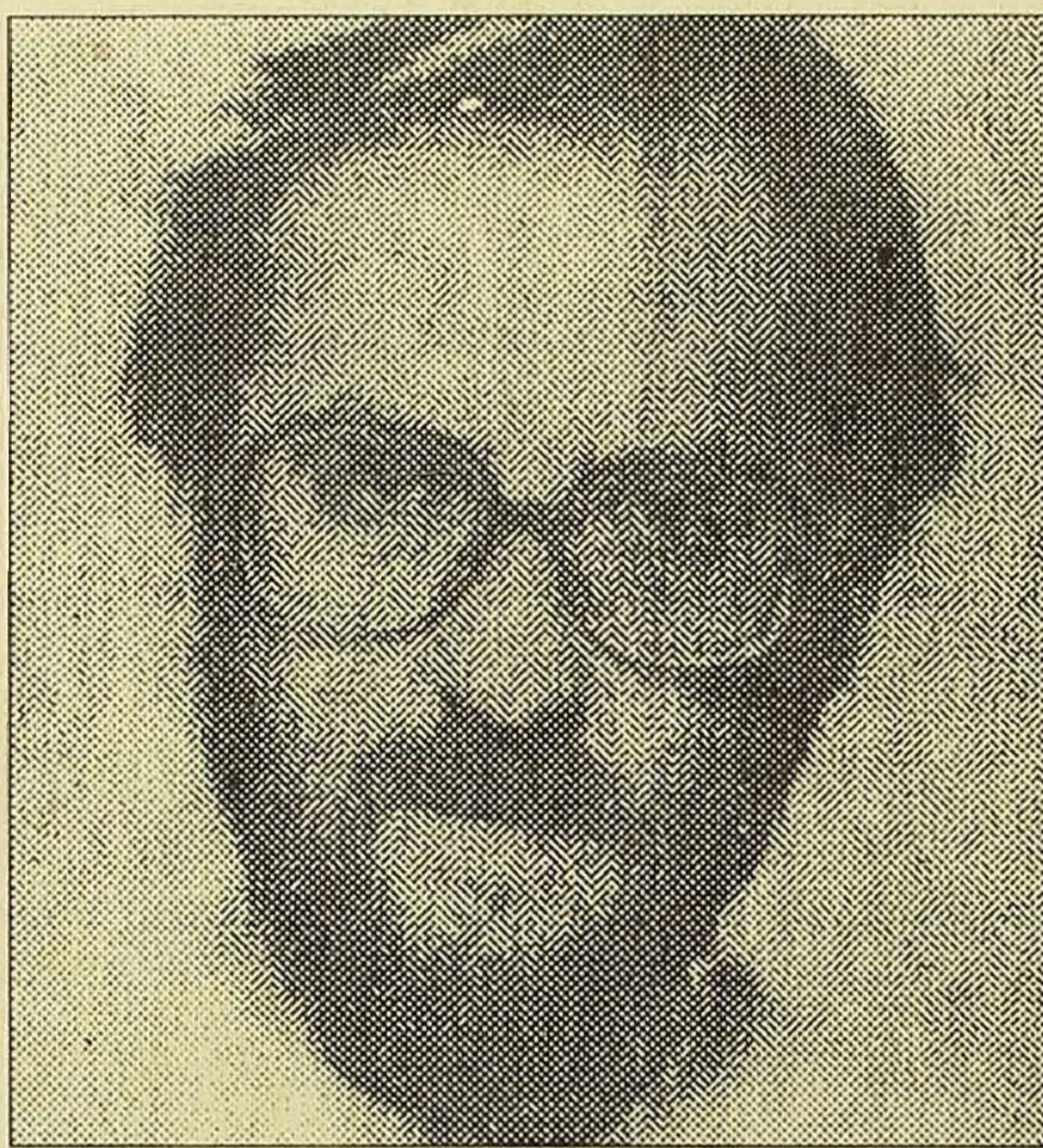
NACIJE NAM SE NE KONSTITUIRAJU NA MODERNIM OSNOVAMA!

*N*as sugovornik dr. Lino Veljak, profesor ontologije i spoznajne teorije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, vrli je poznavalac suvremenih društvenih gibanja ne samo u nas, nego i u svijetu, a širok i utemeljen vidokrug znanje mu omogućuje osebujne i lucidne prosudbe. Izrazito kritički nastrojen, Veljak je društveno angažiran još od studentskih dana, što ga je dovelo često do neprijatnih „suočavanja s predstavnicima moći i vlasti. Krajem osamdesetih jedan je od osnivača Udruženja za jugoslavensku demokratsku inicijativu, a od devedesetih je jedan od najdosljednijih boraca za ideje socijaldemokracije u Hrvatskoj, a član je Glavnog odbora Akcije socijaldemokrata Hrvatske.

Gospodine Veljak, bili smo svjedoci radikalnog raspada jednog tipa društvenog sistema. Zašto se to dogodilo? U čemu možemo nalaziti razloge i uzroke jednog takvog korijenitog urušavanja sistema?

L. V.: Osnovni uzrok urušavanja ili samourušavanja sistema koji je sam sebe nazivao realnim socijalizmom, a u jugoslavenskoj varijanti sistemom socijalističkog samoupravljanja, nalazi se u autodestruktivnom karakteru toga sistema. Naime, to je sistem koji je bio utemeljen na proizvodnji viška moći umjesto na proizvodnji viška vrijednosti. To je onda, s jedne strane, dovelo do gubitka privredne utakmice s građansko-kapitalističkim društvom Zapada, kojemu odgovara politički sistem liberalne demokracije, a s druge strane proizvodnja viška moći je dovela do postupnog gubitka legitimiteta samih tih poredaka. Pri tome valja napomenuti da ima velikih razlika između zemalja koje su izvršile ono što se naziva autentičnom revolucijom, a to su zemlje Sovjetskog Saveza i jugoslavenske zemlje, i zemalja u koje je takozvani realni socijalizam uveden na sovjetskim tenkovima, odnosno direktnim činom okupacije nakon II. svjetskog rata, u koje spadaju sve istočnoeuropske zemlje. U njima taj poredak evidentno ni jednog trenutka nije imao legitimitet za razliku od Sovjetskog Saveza i Jugoslavije. No, činjenica je da je taj legitimitet u obje prilično davno iscrpljen: u Jugoslaviji defini-

procesa koji je zapravo bio ireverzibilan, premda su pojavne manifestacije, kao na primjer širok konsenzus u povodu Titove smrti, mogle navesti na krivi zaključak da još uvijek postoji legitimitet. No, s događajima na samom početku 80-ih godina pokazalo se da se taj legitimitet ubrzano topi, a partijsko-političke elite pronašle su onda rezervnu varijantu – pronalaženje novoga legitimiteta u nacionalnom – gdje su onda te elite sebe legitimirale kao zastupnike nacionalnog interesa. U onim zemljama u kojima je to zastupanje bilo odviše mlako, konkretno Hrvatska i Bosna i Hercegovina u sva tri naroda, dolazi do javljanja novih elita, dok u

zemljama gdje je to zastupanje bilo efikasnije stare elite de fakto direktno prelaze u nove bez promjene vlasti, odnosno na liniji kontinuiteta. No, budući da su interesi tih nacionalnih elita bili suprotstavljeni s obzirom već i na teritorijalna pitanja, onda je bilo nužno da propast tzv. samoupravnog socijalizma, odnosno jednostranačkog poretka, u Jugoslaviji bude izvršen u formi međunacionalnog rata. Pri tomu ima velikih specifičnosti. Rat je prvo vođen više simbolično nego stvarno na području Slovenije; nakon toga u vrlo žestokom opsegu u Hrvatskoj – gdje imamo kombinaciju vanjske agresije i unutarnjeg ustanka; i na poslijetku u Bosni i Hercegovini, gdje imamo zapravo kombinaciju dviju vanjskih agresija i elemente građanskog rata.

Većina i manjina

Dakle, uspostavila se jedna nova idejna paradigma koja uređuje društvo – ona se temelji na nacionalnome. Imali uopće prednosti uređenja društva na takvoj paradigmi, te da li ima nedostataka?

L. V.: Što se tiče prednosti, da živimo u prvoj polovici XIX. stoljeća rekao bih da konstitucija nacije, nacionalne svijesti a onda i nacionalne države predstavlja jedan veliki pozitivan pomak. Činjenica je, međutim, da

živimo na kraju XX. stoljeća i da je to svakako jedan retrogradan proces. S jedne strane, činjenica je da s konstitucijom nacionalnih država imamo, posebno kada je riječ o relativno čistim etničkim područjima, izbjegavanje jednoga broja problema, što je na ovim prostorima isključivo slučaj sa Slovenijom. S druge strane, konstitucija nacionalne države predstavlja retrogradan korak utoliko što se država konstituira kao nacionalna na etničkom principu a ne na građanskom. To konkretno znači da je u takvoj jednoj nacionalnoj državi pripadnik većinske, konstitutivne nacije kao individuum u prednosti u odnosu na pripadnike ostalih etničkih skupina, gdje se onda kao jedan od većih problema postavlja problem kršenja ljudskih prava pripadnika manjina. Ovo važi za sve zemlje nastale na području bivše Jugoslavije, s iznimkom djelomice Slovenije zato jer su tamo nacionalne manjine manje-više margin-

Da živimo u prvoj polovici XIX. stoljeća rekao bih da konstitucija nacije, nacionalne svijesti a onda i nacionalne države predstavlja jedan veliki pozitivan pomak

alne. U svim ostalim zemljama imamo jedan čitav niz procesa kompliciranja statusa manjinskih naroda: pokušaje homogenizacije većinske nacije, a onda pokušaje homogenizacije manjinskih nacija sa svojim maticama. I umjesto da Srbi u Hrvatskoj budu u svemu ravnopravni državljani Hrvatske i hrvatski rodoljubi, oni su zapravo vezani uz Beograd i predstavljaju neku vrstu stranoga tijela. Naravno, isto to važi i za Hrvate u Vojvodini, Mađare u Vojvodini ili Muslimane na Sandžaku. Da ne kažem da je jednaka priča s Hrvatima i Srbima u Bosni i Hercegovini, što je onda specijalno komplicirano obzirom na krajnje totalitarne strukture koje su u odgovarajućim entitetima preuzele vlast.

Ustroj i vrijednosti na kojima počiva određena nacionalna zajednica mogu biti različite. Najopćije predmoderni, moderni postmoderni... Kakav je slučaj s tim kod južnoslavenskih naroda?

L. V.: Imamo jednu vrlo zanimljivu kombinaciju predmodernih i postmodernih elemenata. Predmodernih utoliko što se, s iznimkom Slovenije i možda djelomice Makedonije, nacije ne konstituiraju na modernim osnovama. Dakle, na osnovama građanske države, pune ravnopravnosti svih državljana bez obzira na porijeklo i etničku pripadnost, gdje se onda kulturne i etničke raznolikosti i njihov pun razvoj manje ili više harmonično usklađuju sa zajedničkom pripadnošću odgovarajućoj državi. Ovdje, međutim, imamo predmoderne elemente utoliko što je nacija utemeljena na mitologiji, na slavnoj prošlosti, na tisućugodišnjoj borbi za neovisnost, na kosovskim i sličnim mitovima... To je onda kombinirano s postmodernim varijantama rekonstrukcije Europe pa i

Mi se moramo pridržavati najviših standarda zaštite ljudskih i manjinskih prava neovisno o tomu što bilo tko drugi uradi

tivno 70-tih godina, kada je izvršen tzv. konzervativni zaokret: nakon sloma hrvatskog proljeća, liberalizma u Srbiji, smjenjivanja liberalnog rukovodstva u Makedoniji, i djelomično u Sloveniji i Bosni i Hercegovini. Nakon toga u Jugoslaviji dolazi do jednog

eta na principu „malo je lijepo“. Za to bi „malo“, koje je predmoderni, postmoderna civilizacija trebala biti novi objedinjujući faktor evropejske, kršćanske civilizacije i kulture koja je zapala u krizu, kojoj neki radikalni nacionalni mislioci i ideolozi s otvorenošću pružaju prostor iz različitih naroda nude rješenja bilo u smislu ponude islamskog fundamentalizma kao rješenja evropske civilizacije ili zapadnjačke anomalije bilo u smislu rekonstitucije Evrope kao skupa nezavisnih nacionalnih država.

Projekcije budućnosti

Kod nas je na djelu primarna preobnova k onom prošlom. Međutim, ono zatamljuje sadašnjost. Gdje je tu onda i što je s budućnošću?

L. V.: Budućnost je uvijek otvorena. Naravno da, ukoliko se iz prošlosti, pogotovo iz zbiljske prošlosti nego iz mitološke prošlosti, izvodi projekcija budućnosti da ta budućnost onda neće biti ništa drugo nego jedna postmodernistička vizija Evrope, neću sada govoriti o drugim kontinentima, kao skupa malih, velikih, zatvorenih nacionalnih država, mogućnost javljanja novih nacija. Tko će li se Padanci uspjeti konstituirati u Italiji? I ukoliko doista prevlada rekonstitucija Evrope, onda ćemo u budućnosti mnoštvo malih zatvorenih država, kao iz neke Orvelove utopije, koje su međusobno vrlo nepovjerljive, u kojima je uspostavljena etnička čistota, homogenost i jedinstvo po principu „jedan narod, jedna stranka, jedan vođa“. Da se to ne uspostavi, dotle će političke stranke izvan vladajuće služiti na onaj način na koji su u DDR za vrijeme sovjetske okupacije i služili – samo kao formalni akteri jednostranačkoj diktaturi.

Na djelu je normalizacija odnosa između SR Jugoslavije i Hrvatske. Što od toga treba očekivati?

L. V.: Normalizaciju svakako treba pozdraviti. Ona olakšava komunikacije, pogotovo onima koji su uspostavljanjem nezavisne Hrvatske i uspostavljanjem SR Jugoslavije na području nekadašnjih republika Srbije i Crne Gore, granicama odijeljeni od najbližih. Nadalje ta normalizacija smanjuje ratnu tenziju... Međutim, ono što me zanima da je ključno pitanje jest: hoće li Hrvatska i Jugoslavija biti demokratske i građanske države. Hoće li u njima prevladati građanska opcija, ili će i dalje ići proces obavljanja i učvršćivanja autoritarnih država?

Šta postulate civilizacije

Što mislite o principu reciprociteta za rješenje srpskog pitanja u Hrvatskoj, odnosno hrvatskog u SRJ?

L. V.: Ono što mene moram priznati zanima jest kada se na primjedbe o kršenju ljudskih prava u Hrvatskoj odgovara odgovorom: a što oni rade našima u Srbiji ili našima u Vojvodini, pri čemu se zanima ono što se zbiva u jednoj totalitarnoj državi kao što je Republika Srpska kao primjer za reciprocitet u Hrvatskoj. Ono što mi suprotstavljam je sljedeća ideja a što je nešto oko čega ne može i ne smije biti

spora: to je da se nas bez obzira tko smo to

Ključno je pitanje normalizacije odnosa između Hrvatske i SR Jugoslavije: hoće li Hrvatska i Jugoslavija biti demokratske i građanske države

mi, u ovom konkretnom slučaju kada kažem nas mislim na Republiku Hrvatsku, uopće ne tiče što radi netko drugi. Mi se moramo pridržavati najviših standarda zaštite ljudskih i manjinskih prava neovisno o tomu što bilo tko drugi radi. Naravno, jedna demokratska država se mora brinuti za prava svojih nacionalnih manjina u drugim državama koristeći pri tom mehanizme međunarodne zajednice i mehanizme međudržavnih ugovora. Ali, nipošto ne smije koristiti mehanizme retorije. U konkretnom slučaju: ako se vrši etničko čišćenje u Hrtkovcima ili u nekom drugom hrvatskom selu u Vojvodini to onda ne može biti opravdanje za osvetu u nekom srpskom selu negdje u Hrvatskoj. To naprosto ne može biti princip. To je protivno najelementarnijim postulatima civilizacije.

Dakle, alternativa je napredovanje u procesu demokratizacije, približavanje evropskim standardima demokracije u obje države, u kojima će autohtone manjinske zajednice postići svoj ravnopravni status.

L. V.: Upravo tako. S time da ono što treba od matičnih država očekivati jest da će se brinuti za svoju manjinu na isti način na koji se primjerice Slovenija brine za svoju manjinu u Austriji ili Italiji. Nije naravno slovenskoj manjini u Austriji, pa ni u Italiji baš idealno i idilično. Ta manjina je tamo podvrgnuta određenim pritiscima desnih snaga. Međutim, Italija i Austrija kao demokratske države uspješno suzbijaju i marginaliziraju ekstremiste, šoviniste iz vlastite većinske nacije i omogućuju toj slovenskoj manjini da ima kulturnu autonomiju, da se normalno razvija, da uzgaja svoju autohtonost te da pripadnici tih manjina imaju sva građanska prava. Činjenica da su nekoliko vodećih austrijskih vladinih funkcionara u novije vrijeme bili Slovenci pa čak i Hrvati vrlo jasno pokazuje o čemu se tu radi. Oni nisu bili predstavnici kao slovenske odnosno hrvatske manjine u Austriji, nego su bili kao pripadnici odgovarajućih političkih stranaka koje su dobile povjerenje građanstva Austrije. To je neka perspektiva za koju vjerujem da će, kada se ove naše zemlje definitivno konstituiraju kao građanske države s razvijenim civilnim društvom, to tada biti sasvim normalna stvar. Tada će neki Hrvat iz Vojvodine moći biti visoki funkcioner u pokrajinskoj, republičkoj ili saveznoj vlasti neovisno o svojoj nacionalnoj pripadnosti, ili da zbog toga ni na koji način neće biti diskriminiran, niti pozitivno niti negativno. Naravno, da će ista stvar važiti i za Srbe u Hrvatskoj, gdje se sada uslijed aktualne situacije Srbi pomalo autistično zatvaraju u sebe i glože po mom sudu u nepotrebnim trvenjima unutar vlastite etničke skupine, pa i na relaciji Zagreb-Beograd.

Tomislav Žigmanov

Paul Tillich – Wilhelm Bartz:
(Paul Tillich i Vilim Barc)

Istorija Crkve Reformacija, racionalizam, revolucija

deo III NOVI POKRETI

(1500–1800)

Pred kraj ovog razdoblja, nastala su tri pokreta koja su duboko promenila živote ljudi i celokupne Crkve na Zapadu:

1. NOVO UČENJE : renesansa, drugim rečima, koji je skupa s izumom stroja za štampanje, podigla nivo obrazovanja i pvećala zanimanje ljudi za svet.

2. NOVE ZEMLJE: u 15 veku su Evropljani po prvi put doprli morem do južne Afrike i Azije. Na kraju 15 i početku 16 veka, evropski su trgovci doznali i za postojanje Severne i Južne Amerike, kao i ostrva u Tihom okeanu. Ta su otkrivena područja toliko uticala na proširenje zapadno-evropske trgovine, da je ona postala glavno zanimanje u mnogim zemljama uz Atlantski okean. Rezultat je bio taj, da su nastale prve prave evropske imeprije. U samoj Evropi se zbio značajan događaj – hrišćanski vladari Španije isterali su Jevreje i muslimane iz Španije, dok su preostali morali da se preobrate u hrišćanstvo. Nakon ovoga su Španci vrlo lako postigli najtešnju moguću povezanost vlastite vere i nacionalnosti.

3. NOVI ŽIVOT: posle 1200. su mnoge grupe vernika na Zapadu osetile potrebu za promenama u životu, za obnovom, misaonom i organizacionom, u samoj Crkvi. Na razne moguće načine, monasi i redovnici, buntovni laici, teolozi i crkveni intelektualci, službenici i mistici, pokušavali su reformisati Crkvu. Zbile su se zbilja značajne promene, ali su ostala nerešena i krajnje ozbiljna pitanja. Pri kraju tog hiljadugodišnjeg razdoblja, mnogi su, na raznim mestima i iz raznoraznih razloga, još uvek videli potrebu za reformama u Crkvi, i nastavili se glasno pitati: „Ko će se u ovo zlehudo vreme latiti čišćenja?“

Ove tri točke, pokreta, odredili su pravac i oblik u kom se Crkva kretala i koga je poprimila u novo, moderno, uslovno rečeno – „naše“ doba. Prvi od njih, novo učenje, navelo je ljude da na nov način poimaju veru, svet, istoriju, i sebe same. Drugi pokret, novi kontakti Evrope s drugim kontinentima i civilizacijama, otvorio je put stvaranju širom sveta rasprostranjene Crkve, ali je istovremeno, doveo Zapadnu Evropu u položaj gospodara većeg dela dotad znanog sveta. Treći, neodgovorni poziv za obnovom i reformom, doveo je do podewle zapadne Crkve, i taj je koban i neočekivan rezultat, koji je protestantske crkve podelio, i odvojio o Rimokatoličke, doveo je istina mnogo docnije, do pokreta, koji je opet sa svoje strane, pokušao ujediniti slomljenu i podeljenu Crkvu.

Taj se četvrti pokret naziva ekumenski pokret, i svetli je vesnik Novog Doba.

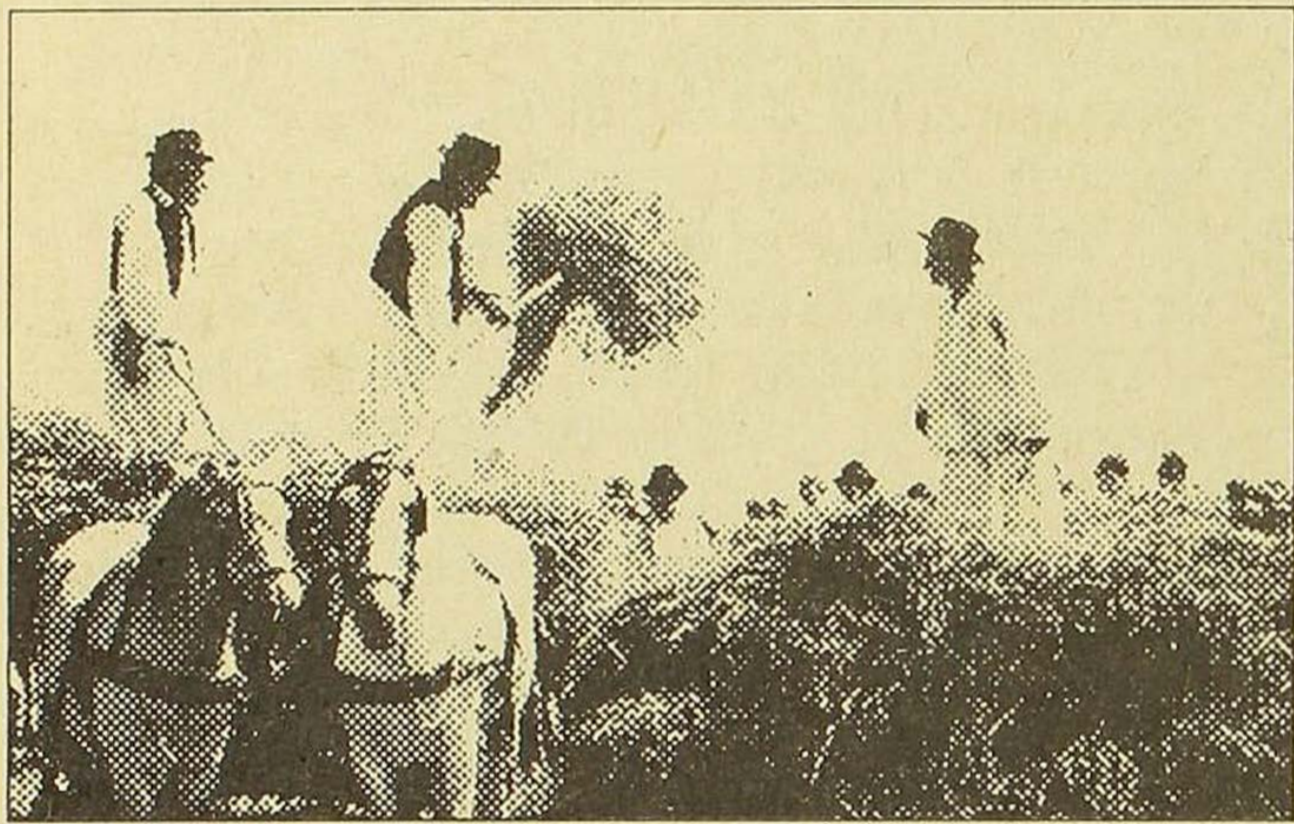
(nastavit će se)

Priredio, obradio i s nemačkog preveo:
Robert G. Tilly

„Takmičenje risara“ u Đurđinu

Dužijanca će i ove godine, kao i do sada, imati niz manifestacija različitog sadržaja. Projekt „Dužijanca“ stavlja na stol kulture građu rad i stvaralaštvo bunjevačkih Hrvata, s posebnim osvrtom na etnološko-etnografske elemente, sačuvane u običajima vezanim za sve poslove, koji korespondiraju s pojmom žetva – ris, žito i kruh.

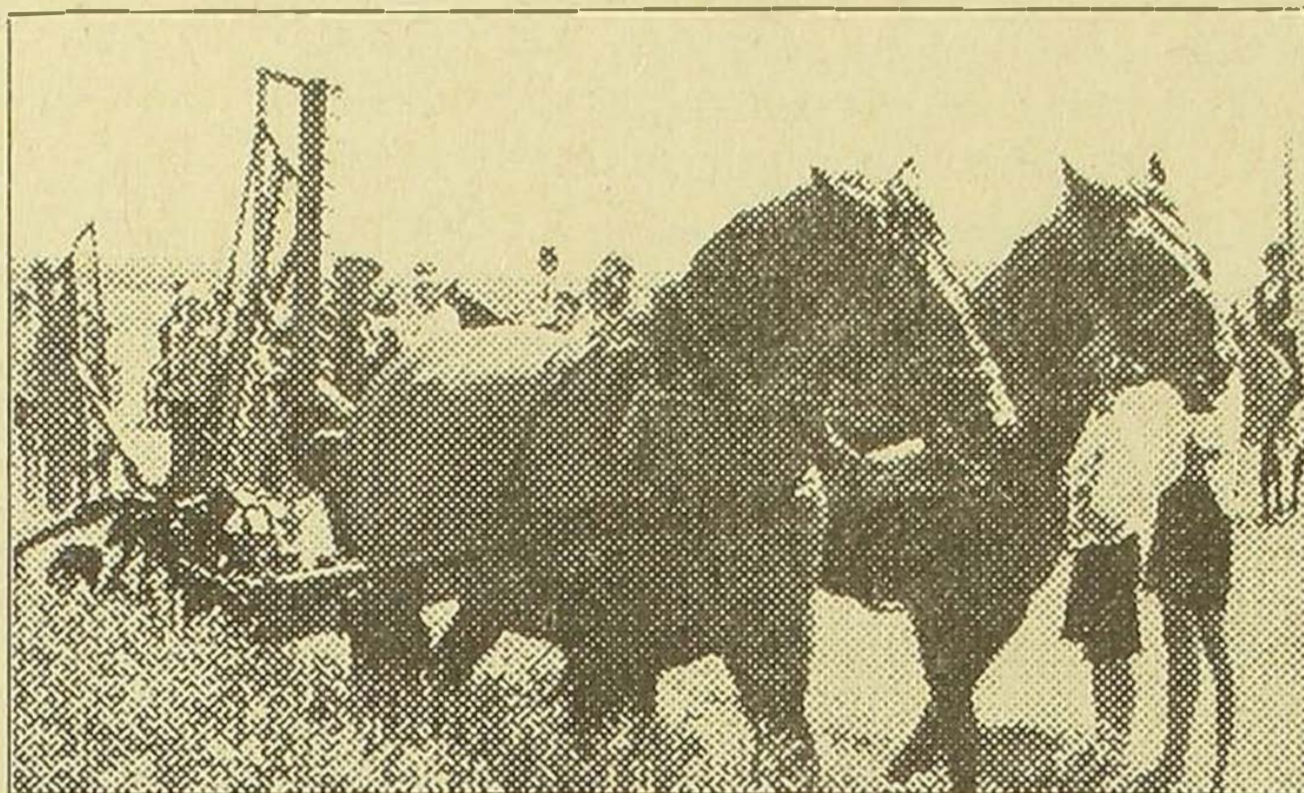
Ovaj projekt može se nazvati i „Kulturno ljeto Subotice“, jer u dva mjeseca s 23 priredbe očituje bilo naroda glede očuvanja svog nacionalnog identiteta i njegovanja tradicije i običaja, kao i poticanja stvaralaštva na svim poljima. Dužijanca kod Bunjevaca u Subotici i okolici ima svoja karakteristična obilježja i razlikuje se od svečanosti u povodu završetka žetve kod drugih naroda u tome što je glavna svečanost ovjenčana veličanstvenom povorkom kroz grad, i što se na takav način proslavlja već blizu 100 godina.

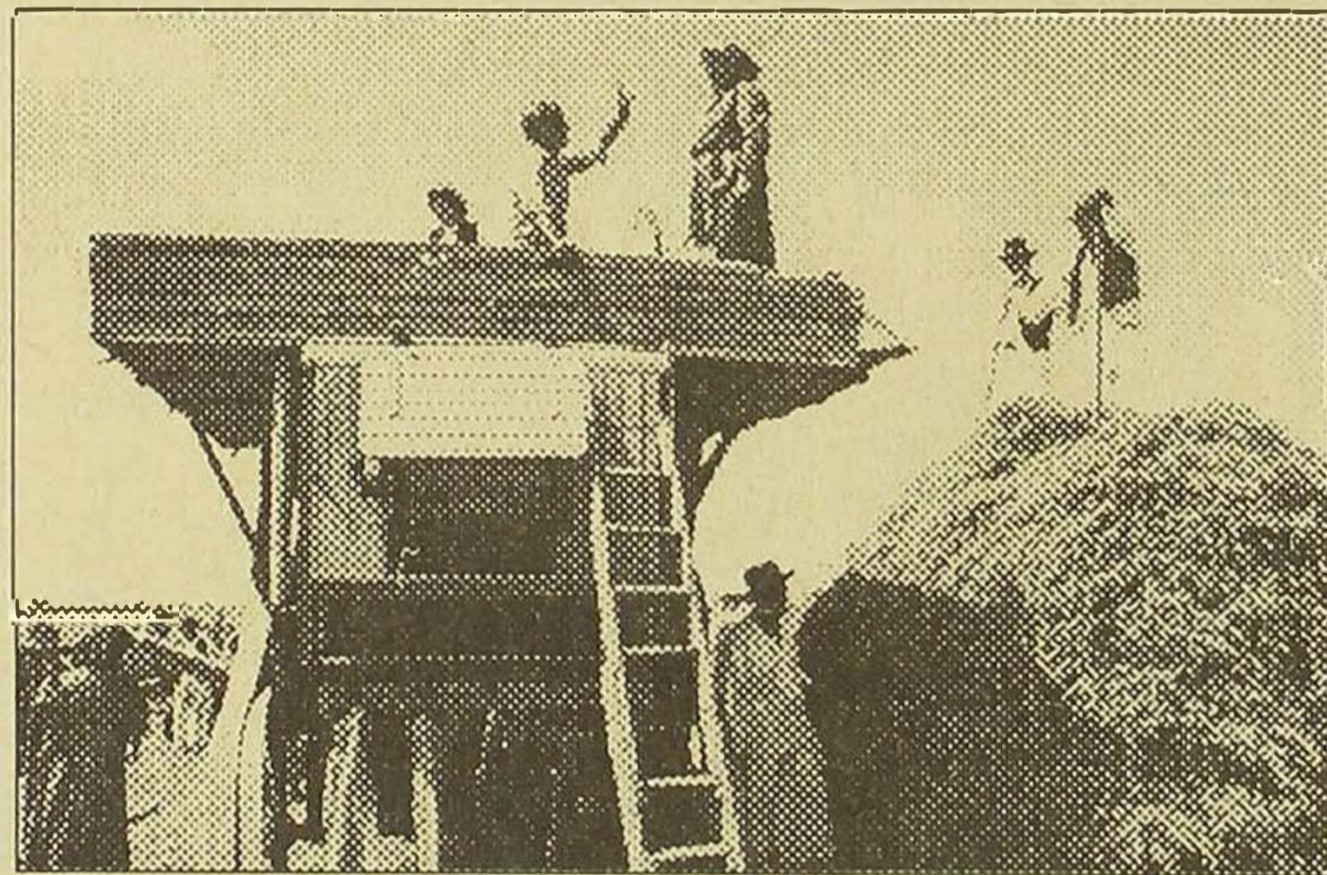
Sve priredbe u okviru „Dužijance“ su značajne i važne, ali možemo istaknuti ovom prilikom jednu koja ima toliko puno sadržaja, bogatstva, običaja i tradicije, a nosi naziv „Takmičenje risara“. Đurđin će biti domaćin ove priredbe a posjetiteljima će pružiti čitavu lepezu događaja iz prošlosti, koji oslikavaju jedno razdoblje, već zaboravljeno, kada su i kako ljudi radili, sakupljali plodove svojega znoja s pažnjom i ljubavlju. Žitu se uvijek posvećivala posebna pažnja, jer je žito izvor života, ono je garant opstanka, a na žitu se i temelji blagostanje.

U Đurđinu, 19. srpnja, održat će se „Takmičenje risara“. Toga dana već u ranim jutarnjim satima počinju događanja. Okupljaju se risari, svi razdragana i vesela lica, jer ovaj dan proživljat će ono što su njihovi djedovi i pradjedovi radili. Pokazat će gledateljima da običaji nisu zaboravljeni a istovremeno će se i natjecati: tko će biti bolji, brži i originalniji, tj. bliži po tradiciji i običaji-

ma onim događajima koje sačla pokazuju. Tu će biti i gosti iz drugih sredina i naroda, koji će pokazno predstaviti načine rada iz svojih krajeva. Mladi risari (ispod 18 godina), bit će s posebnom pažnjom praćeni, jer oni su ti koji će sutra biti natjecatelji i čuvari naših običaja.

Košanje žita konjskom zapregom i mašinama kosilicama dva različita tipa (samorukovetačica i samovezačica) uvijek su pružali veliko uzbuđenje među gledateljima. Vidjet ćemo oranje oko krstina, što je pružalo zaštitu od požara, vozidbu žita na seljačkim kolima i sadjevanje žitnog snoplja u kamare, staru vršalicu i traktor i sve radnje vezane za poslove oko vršidbe. Risarski ručak, kao posebne atrakcija bit će postavljen na njivi, na balama slame, uz poznati jelovnik: slanina, kiseln, luk i domaći kruh. Djeca iz Đurđina prikazat će staru i već zaboravljenu dječju igru „kasalisice“, igru koja se igra na strnici, dok su djeca čuvala svinje i napasala stoku na njivama – strnikama.

Bit će toga dana i nastup folklornih skupina, konjičke trke a navečer „kolo“, zabava mladeži. Sve to vrijedi vidjeti, doživjeti, uživati.... Dođite!

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik OO „Dužijanca 97“

ZANIMLJIVA MATEMATIKA

- 1.) Slova zameniti različitim ciframa tako da je jednakost: šest + šest = devet, tačna. (Isto slovo se zamenjuje istom cifrom)
- 2.) Zbir cifara dvocifrenog broja je 16. Ako cifre zamene mesta dobije se broj za 18. veći od prvobitnog broja. Koji će to broj biti?

Rešenje iz broja 69.

- 1.) 6 (i slovima šest)
- 2.) Putnici su stigli na različite obale.

Vilem Zavada

PASTEL Podzim

Jesen
Stresa lišća
Na smrtovcu.

Nebo razapeto kao kišobran.
Pod njim se skupljam i osjećam
Veliko preseljavanje ljubavi
S bulevara,
S plaža osunčanih puti
K rasplamasalom ognjištu,
U srce.

Samo komarci još tiho zuje,
Kao da bi negdje u daljini
Prozebla djeca u magli plakala.

(Ašanin)

Pretvara čovjeka u marionetu

Učeći, ljudi zapravo zaboravljaju gledati slobodno, jer ljude ne podučavaju po školama da bi progledali nego da bi ih oslijepili. Ljude odgajaju kao konje i, dresirajući ih, stavljaju im na oči naočare, ljude vježbaju kao cirkuske majmune i pse, ljude lome po kasarnama, podređujući ih imperativima koji se zovu svetinje, bez izuzetka sazdane na Nasilju, koje je svoju prevlast proglasio Božanstvom.

Čovjek se tako zaputio najnormalnijim putem zaglupljivanja i završit će svoju karijeru kao drvena lutka, jer su počeli da ga modeliraju po svemu što im je potrebno da bi stvorili jednu pasivnu lutku, u ovom kazalištu marioneta, toj društvenoj igri rata, tiranije, katastrofa, kulta laži i mitosa kriminala.

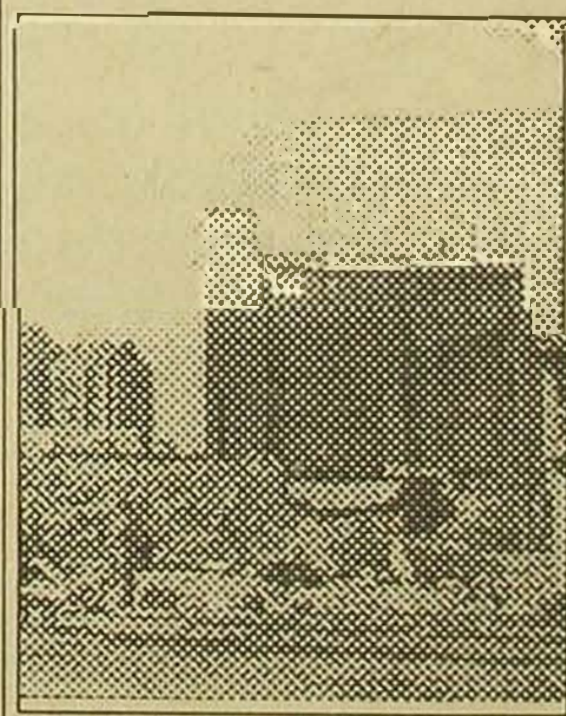
Miroslav Krleža, 1942.

Gradnja rušenjem

U predhodno nekoliko brojeva „Žiga“ kao što znate, a i vidite, srušio sam: kazalište, muzičku školu, zgradu socijalnog osiguranja, restoran „Spartak“, sve u strogom centru Subotice, tu negdje oko Gradske kuće. Bio sam u punom stvaralačkom nagonu, a onda, e onda, jednostavno nismo jedno vrijeme izlazili, a ja umalo ne završih čisteći cigle s jedne nedavno srušene zgrade. A sve to radi čega? Radi ničeg, tobože sam time nekog uvrijedio, nekome nanič duševnu bol, nekoga oklevetao i tako.

Zato u ovom broju nema rušenja.

Idem na Palić, to malo tramvajem malo da plandujem malo da se sjećam malo više da sve zaboravim. Točka.

Kada me je urednik „Žiga“ zamolio da napišem utiske o Tilburgu (Holandija), gde sam boravila na poziv jedne ugledne mirovne organizacije na seminaru studenata iz bivše Jugoslavije našla sam se u dilemi čemu pisati. Utisaka je zaista mnogo, i sve bi moglo da se pretvori u feljtona tipa „Pisma iz Holandije“. Pošto nemam nameru, a ni prava da izpiram toliki prostor ovog cenjenog lista, utiske svodim na one najkarakterističnije.

Istina je da na Zapadu takođe ima problema, ali je najveći problem studenata u Holandiji ukoliko nema dovoljno brz računar koji će mu ukucanu poruku na internetu izbaciti istog trenutka. Ili, naprimjer, na koju od deset pozvanih predstava da odu.

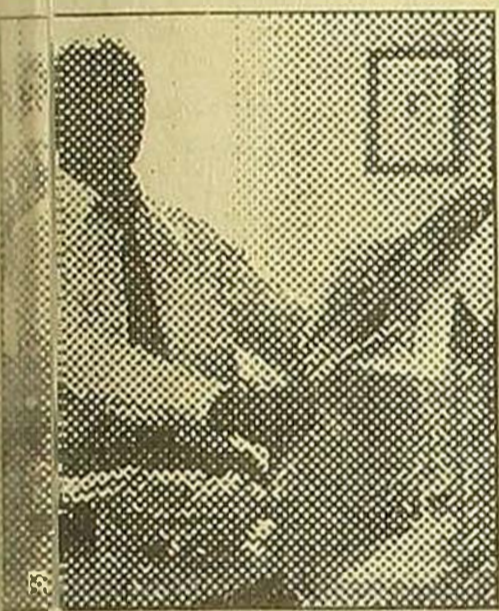
Država stipendira studije 6 godina, znači njihovi studenti imaju pravo na obnove 2. Studenti imaju značajan udeo i u organima upravljanja na univerzitetu, pogotovo u Savetu univerziteta.

Student, član Saveta (kod nas je to naučna fantastika), dobija mesečnu nadanu od oko 700 DEM zato što se žrtvuje za društvo!? Holandija podseća na Vojvodinu, čak je i mentalitet ljudi veoma sličan. Ali, samo podseća, jer je tamo sve čisto, uredno, lokalna uprava je decentralizovana, ljudi mogu da žive normalno od svojih plata (minimalac je oko 1.500 maraka), svi su opušteni, veseli...

Larisa Inić

Obiteljski kutak

Naočale

Od 40. ili 45. godine, oštrina vašeg vida se smanjuje. Najjasniji znak za uzburu: ruke vam više nisu dosta duge!? Što se dešava? Čitajući, vi stalno pomjerate štivo sve dalje i dalje i kao da nešto nije u redu sa rukama. Znae i sami da to nije baš sasvim tačno, ali, nažalost, otkriveno odlazite oftalmologu (liječniku za oči), a on vam prepíše, ne jedne, već DVOJE naočale! Dakle, za ulicu (TV) i čitanje. Vi ste već verovatno toliko van sebe, ne možete se zamisliti na sa jednim, a kamoli sa dvoje naočala.

No, nije baš sve tako crno i mutno kako izgleda. Baš za vas stručnjaci su predložili JEDNE naočale! To su specijalne naočale koje vam omogućavaju da jasno i oštro vidite stvari koje se nalaze blizu, srednje udaljene, ili daleko. Dakle, na neki način kao samo oko bez naočala. Do sada ste mogli nositi bifokalne (ili čak trifokalne), koje su vam omogućavale gledanje na daljinu i blizinu. Ovo su takođe dobre naočale, ali imaju svoje male mane, naprimjer, onaj mali dio između uvijek biste vidjeli mutno, morali ste učiti hodati bez potpore, nekima je čak ta linija smetala... Kod MULTIFOKALNIH naočala je sve to prevaziđeno: nema praznina, vidite dobro gde god da pogledate, nema... Moglo bi se reći da su savršene, samo je potrebno da se izbegne greške utvrdi dioptrija i razmak zenica, a da optičar precizno izvrši sve radnje - od mjerenja visine do brušenja i justiranja naočala.

Mila

Najljepši novac

Često se postavlja pitanje koji je novac najljepši. Na to je veoma teško dati precizan odgovor, jer vršiti umjetničku selekciju kod mora numizmatičkog materijala raznih naroda i perioda, nije ni lak ni zahvalan posao.

Po ovom pitanju, uglavnom se može usvojiti mišljenje većine autora da je vrhunac numizmatičke umjetnosti postignut u vrijeme od 415. do 405. godine prije naše ere kod novca Sicilije. Gradovi na ovom otoku upravo su se natjecali tko će iskovati ljepši i savršeniji primjerak novca. Zanimljivo je da su graveri potpisivali ova svoja mala remek djela, što inače u klasičnoj numizmatiki nije slučaj. To bi mogao biti još jedan dokaz da je oblikovanje novca smatrano umjetničkim poslom.

Zajednička karakteristika novca sicilijanskih gradova toga vremena je da se na reversu (poledini) nalazi kočija s konjima, najčešće četveropreg, ali ne rijetko i dvopreg, s

Najljepši novčić svih vremena: antička grčka dekadrahma (zlatnik grada Sirakuze vrednosti 10 drahmi) djelo vajara Kimona, oko 410. god. prije Hrista (avers).

Viktorijom iznad nje, koja leti i pruža vijenac. Ovakve predstave su bile uobičajene na novcima gradova Sicilije, vjerovatno da bi ovjekovječile sjećanja na sportske borbe kojima je tada pridavan veliki značaj. Na aversu (s lica) se uglavnom pojavljuju personifikacije rijeka i nimfe.

Promatrano s umjetničke strane, ovim novcima se ne može naći zamjerka. Kompozicija je savršena, izrada precizna i reljefna. Pokreti figura toliko su stvarni i dobro uočeni da je očito da su ih graveri dugo proučavali. Potrebno je samo letimično pogledati dekadrahmu Sirakuze (na slici), pa da se osjeti živost i prirodnost lica. Stil kojim su novci rađeni je čist - proporcije koje su određivali umjetnički kanoni poštovane su do krajnosti.

Nije slučajno što ovi novci predstavljaju vrhunski domet u numizmatičkoj umjetnosti, jer vrijeme u koje su rađeni poklapa se sa zlatnim periodom grčke umjetnosti.

Ante Zomborčević

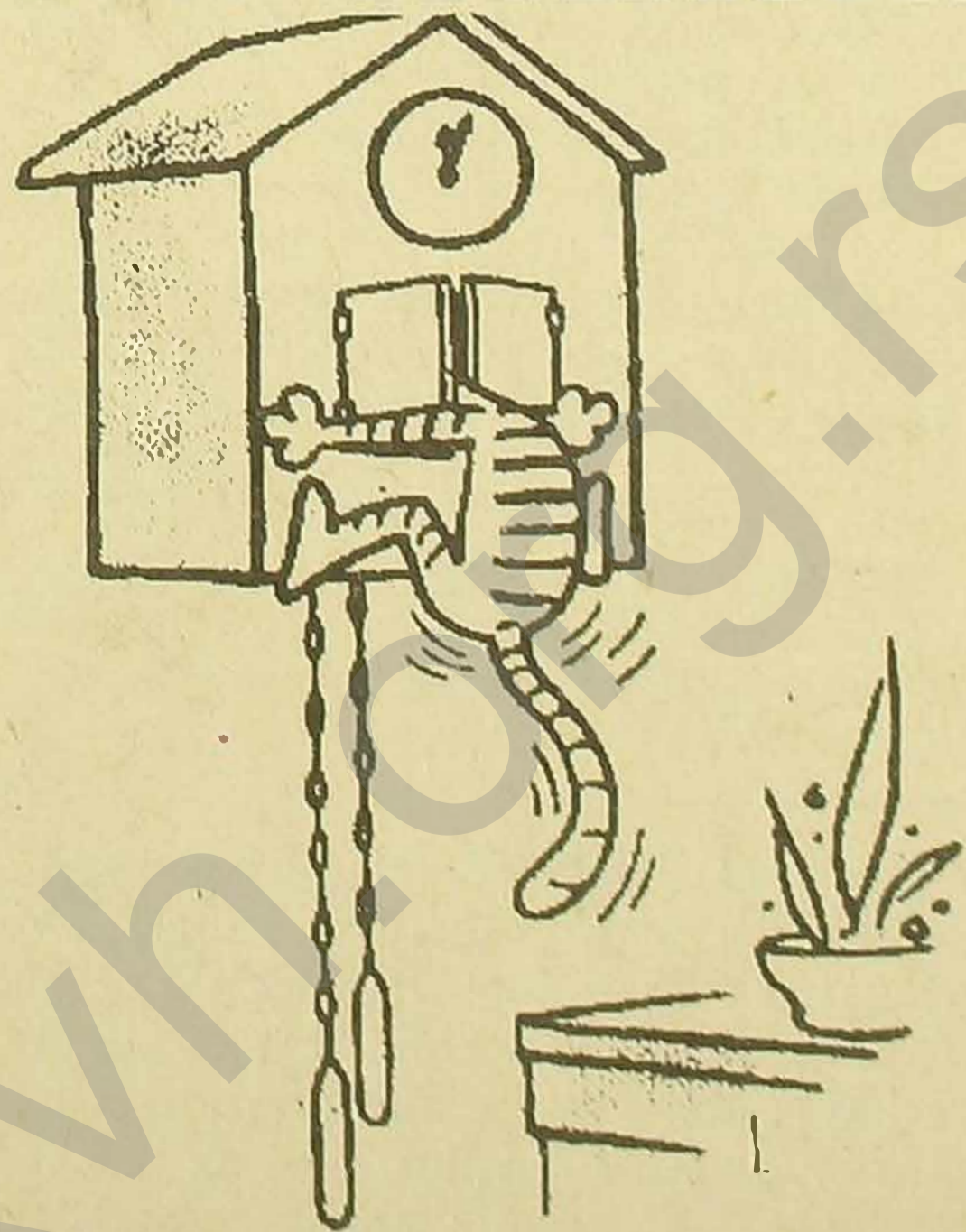
Veliki uspjeh Subotičana

Pobjednički pokal paru Grmić-Romić

Već godinu dana Subotičani su dostojno bili zastupljeni na, sada već tradicionalnom, svjetskom natjecanju u igrama po dvoje iz Vojvodine, pod nazivom „Tulipan“. Ovo natjecanje u parovnim igrama naroda Vojvodine održano je u Novom Sadu 14. lipnja u organizaciji Kulturno-istorijskog društva „PČESA“. Igrače subotičke općine predstavljali su parovi iz HKC „Bunjevačko kolo“ iz Subotice i HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta, koji su se natjecali u kategoriji bunjevačkih i šokačkih igara, a igrale su se parovne igre „Sirotica“ i „Ranče“.

Prvo mjesto u kategoriji bunjevačkih igara ravnopravno su podijelili natjecateljski parovi Vesna Horvat - Anđelko Skenderović, iz HKPD „Matija Gubec“, i Dajana Prčić - Drago Grmić, iz HKC „Bunjevačko kolo“. Međutim, paru Romić - Grmić pripalo je i treće mjesto u igri „Ranče“, te laskava titula „najljepši par“ od 70-ak parova koji su sudjelovali na natjecanju. Kada je u pitanju izbor za „mistera“, pobijedio je Tavankučanin Anđelko Skenderović. Dakle, najbolji igrači su ove godine i najljepši.

Imajući u vidu osvojene tri nagrade u različitim kategorijama, žiri je jednoglasno dodijelio titulu apsolutnog šampiona subotičkom paru Dajana Prčić - Drago Grmić, te će tako šampionski pokal krasiti vitrine HKC „Bunjevačko kolo“. (p. ž.)

U potrazi za žigom...

IMENIK ROCKA

Jerry Lee Lewis – američki pevač, pijanista, kompozitor, ubedljiv i kada peva gospel, i country, i blues, uz to jedan od pionira rock n' rolla, rođen je 29. septembra 1935. godine u državi Louisiana. Ubिताčno energičan, virtuozni klavirista (koji ih nemilice gazi, lomi, i „muči“ svim delovima tela), sjajan pevač i šoumen (nadimak mu je „Killer“ – „Ubica“), imao je dve mane koje su mu veđito pravile probleme u životu i sprečavala ga da postane nekrunisani kralj rock n' rolla: opsesivnost maloletnicima (oženio je svoju petnaestogodišnju rođaku), i alkohol. Aktivno nastupa i danas.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- „Whole Lotta Shakin' Goin' On“ (1963.)
- „Live At The Star Club“ (koncertni, 1964.)
- „Jerry Lee Lewis And His Pumping Piano“ (1975.)
- „Killer Country“ (1980.)
- „The Wild One“ (1983.)
- „My Fingers Do The Talkin'“ (1983.)
- „I Am What I Am“ (1984.)

The Lindisfarne – odličan engleski folk-rock sastav, osnovan 1967. godine, u postavi Rod Clements (bas-gitara, violina, vokal), Simon Cowe (gitara, vokal), Alan Hull (mandolina, leut i vokal), Ray Jackson (gitara, mandolina i vokal), Ray Laid-Law (bubnjevi i udaraljke). U vrhuncu stvaralačke karijere i zenitu slave, grupa se deli u dve „frakcije“: Hull i Jackson zadržavaju ime „Lindisfarne“, a preostala trojica uzimaju ime „Jack, The Lad“. No, 1977. godine ponovo se okupljaju u prvotnoj postavi i nastavljaju saradnju.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- „Nicely Out of Tune“ (1970.)
- „Fog on The Tyne“ (1971.)
- „Dingly Dell“ (1972.)
- „Live“ (koncertni, 1973.)
- „Roll on Ruby“ (1974.)
- „Sleepless Nights“ (1982.)

Jack The Lad“ (Clements, Cowe, Laidlaw):

- „Jack The Lad“ (1974.)
- „Rough Diamonds“ (1976.)
- „Jackpot“ (1976.)

Alan Hull – samostalno:

- „Pipedream“ (1973.)
- „Phantoms“ (1979.)

Robert G. Tilly

PREKRETNICA

Engleski pacijent (The Englise Patient)-Režija: Anthony Minghella. Gl. uloge: Ralph Fiennes, Kristina Scott Thomas, Juliette Binoche, William Dafoe-1996.

U ovom trenutku film Engleski pacijent ima značaj prekretnice. Ne zato što je osvajanjem devet Oskara postao član nevelikog skupa miljenika Američke akademije za filmsku umetnost, već time što se od svih dosadašnjih sebi po statueta- ma ravnih filmova razlikuje u ranije neprikosnovenoj tehnici proizvodnje.

Engleski pacijent spada u ono što američki sineasti zovu nezavisan film. Ukratko, to je snimanje filmova neindustrijskim načinom rad, kroz naglašeniji značaj stvaralačkog procesa i sa velikim udelom ličnih sklonosti učesnika projekta. Razvijen u vanbrodvejskim pozorištima, ovakav sistem je u američkoj kinematografiji naglo procvetao u poslednjih desetak godina i svojom anarhičnošću ozbiljno zapretio opstanku star-sistema i industrijskoj proizvodnji filmova. Revolucionarnost načina rada, međutim, nije bila praćena uskogрудоšću u mišljenju autora nezavisnih filmova i praksa je brzo pomirila sve interese stvorivši današnji sistem zajedničkih prezentacija i distribucije industrijski i nezavisni filmova, čime je definitivno razbijen holivudski monopolistički kartel a tržište otvoreno za sve učesnike. Na slobodnom filmskom tržištu nezavisni filmovi su iz godine u godinu dokazivali svoju vitalnost i kvalitete kroz učešće u vrednovanju za Oskara za dugometražne filmove na engleskom jeziku, uključujući sve važnije. Engleski pacijent, sa devet Oskara, etablirano je nezavisan film da bi zauzvrat Američkoj akademiji za filmsku umetnost dao položaj arbitera elegancije.

Van ovog aspekta Engleski pacijent se pokazuje kao snažan film, delo sposobno da samo po sebi razveje sve sumnje i osvoji svakog gledaoca. Precizan i odmeren, od scenarija po romanu Michaela Ondaatiera, preko režije i glume, do teže zapažljivih tehničkih elemenata Engleski pacijent sadrži veliki broj spretno povezanih tema koje dekorišu bazičnu ljubavnu priču i tom dekoracijom upadljivo se razlikuju od dramatskih melodrama. Promocija kulture neverbalnosti i spontanosti u komunikaciji, koju svetina prezire i time izaziva ličnu tragediju glavnih junaka, upravo iz kulturoloških složenosti filma dobija epsku težinu, dok joj aktuelnost, i kulturna i politička, dozima patetičnost na pravu meru.

Engleski pacijent je film izuzetne nekoherentnosti, sa masom slabosti naročito na planu naracije, ali kojima se začudo ne može ništa prigovoriti. To je autentično remek-delo, što paradoksalno dokazuju baš slabosti čijim bi odstranjivanjem Engleski pacijent postao obični kolonijalni kvazispektakl. Eklektičan i ioriginalan istovremeno. Engleski pacijent se u svakom pogledu se pokazuje kao perfektno inteligentno delo.

Dok je za poslovne kvalitete filma najzaslužniji stari vuk produkcije Saul Zaentz (producent takvi filmova kakvi su Let iznad kukavičijeg gnezda, Amadeus i Nepodnošljiva lakoća postojanja), sve zasluge za dramsku snagu filma pripadaju reditelju, Englezu italijanskog porekla Anthony Minghelli, i šarolikoj grupi glumaca koji svi odreda briljiraju. Iako mu je ovo tek treći film, Minghella je u engleskom pacijentu napravio primer školski idealne režije, i u postavljanju kadrova i još više u montaži. Držeći se klasičnih rešenja koja je primenjivao i u svoji prethodnim filmovima, on gledaoca vodi kroz emocije na gotovo suveren način, ni jednom ne zamenjujući emocije junaka svojim. Komplikovani i ne preterano sinematični Ondaatierov roman Minghella je preveo u film na način najvećih majstora režije.

Blizak egzistencijalnim dramama po svojoj usmerenosti na intelektualce Engleski pacijent ih uveliko nadmašuje razvijenošću individualnosti i nivoom svesnosti, i otuda odsustvom svake retrogradne emotivnosti. Ni po čemu savršen, on je baš za to otvoren i naklonjen slobodnoj individualnosti. Svojom strukturom Engleski pacijent zaslužuje da bude uzor mnogim budućim filmovima. Jer on je prekretnica, a prekretnica je tek rođena klasika.

Pera Marković

Na Tribini Otvorena knjiga

O kaos i bezumlju

Dragan D. Lakićević, autor knjige eseja „O haosu i bezumlju“, gostovao je na poslednjoj Tribini „Otvorena knjiga“, koja je održana na Otvorenom sveučilištu u utorak 10. lipnja. Knjiga je nastala tijekom devedesetih, a čine je sabrani eseji, inače objavljeni u periodici, koji pokušavaju odgovoriti na najopćenitije pitanje: što nam se to dogodilo. Nastupajući s stajališta kritički orijentiranog intelektualca, Lakićević je pokušao odgonetnuti sve korijene i načine razloge za naša nedavna necivilizacijska postojanja, koja su za-

prepastili Europu i svijet, prije svega u različitim oblicima ispoljavanja predmodernoga razmišljanja i djelovanja. Knjiga o genezama najnovijeg zla na balkanskom poluotoku ostavljena je kao opomena na svim budućim generacijama da ne krenu neslavnim koracima predaka. Neuobičajenost i inspirativnost ideja i stavova, koje je ovaj beogradski filozof iznio, ostavili su vidnog traga kod izuzetno zainteresirane publike kroz veliki broj pitanja.

(J. K.)

Prva Povijest Mađarske na hrvatskom jeziku

Povijest Mađarske

Peter Hanák i suradnici, prijev. sa engl. Drago Roksandić,
Veljka Čolić-Peisker, Zagreb 1995.

Člaka da su na objavljivanje prve cjelovite povijesti Mađarske u velikoj mjeri utjecale političke prilike, jer se ne može drugačije objasniti da je prvo takvo djelo prevedeno na hrvatski jezik tek nedavno. Riječ je o knjizi koja je prvotno (1988.) nastala kao znanstveno-popularna sinteza mađarske povijesti namijenjena boljem predstavljanju mađarske povijesti u svijetu, s time da je izvorno izdanje kasnije izrađeno, a posljednje poglavlje hrvatskog izdanja (koje govori o razdoblju od 1945. do 1990. godine) posebno je dopunjeno za hrvatsko tržište. Pod uredništvom Pétera Hanáka, jednog od vodećih suvremenih mađarskih povijesničara, na ovoj knjizi su radili i drugi najpoznatiji mađarski povijesničari: Kálmán Benda, László Makkai, Eszter L. Nagy, Emil Niederhauser, György Spira i Károly Vörös.

Povijest Mađarske predstavlja sintezu visokog stupnja (bez detaljnog upuštanja u pojedine političke događaje) i to tzv. totalne povijesti (politička, gospodarstvena, kulturna itd.), tako da čak postoji i pogled na život u kojem se govori o životu običnih ljudi. Knjiga je pisana tzv. popularnim (popularnim) historiografskim stilom, zbog čega su se u njoj mogle desiti i omaške. Za laike -južnoslavenske čitatelje one će biti najvidljivije kada se govori o južnim susjedima Mađara (inače se i Hrvati i Srbi u ovoj knjizi relativno malo spominju, što je sa stajališta mađarske povijesti i razumljivo), pa se može pročitati npr. da je 1908. godine Austro-Ugarska anektirala Bosnu i Hercegovinu - „područje naseljeno Srbima“, da se Hrvatska 29. listopada 1918. pridružila novoj jugoslavenskoj državi (zapravo je to bilo 1. prosinca) itd. Djelomičan

uzrok ovome bi svakako mogao biti i nedostatak prijevoda značajnijih hrvatskih (i srpskih) djela na mađarski jezik, i obratno, a svakako bi sa pojavom ove knjige i budućih sličnih pothvata trebalo biti drugačije.

Međutim, *Povijest Mađarske* je potrebna i radi prevazilaženja tradicionalnih „povijesnih dogmi“ i upoznavanja sa mišljenjima „sa druge strane“. U tome je također čar ove knjige, budući da ona obiluje manje poznatim zanimljivim podacima iz mađarske povijesti, koji su nedostupni laicima, za šta navodimo dva primjera često spominjanja zadnjih godina.

1. Sarajevski atentat. Na njega su Franjo Josip i mađarski premijer István Tisza prvotno su reagirali rezignirano. Tek poslije, na nagovor agresivnog glavnog stožera podržanog od Njemačke dolazi do rata, s time da se Tisza dugo tome opirao. Srbijanski su političari, na čelu sa Pašićem, znali sa pripreme za atentat, protivili mu se, ali je zbog domaćih prilika srbijanska vlada bila nemoćna spriječiti atentat odn. upozoriti Austriju. Ultimatum Beča Srbiji je odbijen u Beogradu zbog nagovora Rusije i Francuske, a ne zbog prkosa Srbije.

2. Antisemitizam Horhyjevog režima. Ne sporeći desni ekstremizam, autori podsjećaju da je Horthyjeva Mađarska na početku rata primila poljske i mađarske izbjeglice, kao i Židove iz susjednih zemalja, te da, unatoč antižidovskim zakonima, životi mađarskih Židova nisu bili izravno ugrožen prije njemačke okupacije ožujka 1944. godine.

U svakom slučaju, za laike je važno da se *Povijest Mađarske* vrlo lako čita, dok je za sve one koji se bave poviješću Hrvatske i Vojvodine ovo djelo vrlo dragocjeno. Nadajmo se da će vojvodanska i srbijanska znanost imati hrabrosti i snage za analogni prijevod neke druge mađarske povijesti (Sava Babić je utro put za to, a i inače je jedna Istorija Mađarske bila u izdavačkom planu Matice srpske prije skoro deset godina) kako bi i ovdašnje stručno i najšire nemađarsko čitateljstvo imalo u svojim policama cjelovitu Mađarsku povijest na srpskom jeziku.

Skenderović B.

Sredinom ovog meseca na Otvorenom univerzitetu, u organizaciji Nemačkog narodnog saveza iz Subotica, održana je promocija knjige „Jedan svet na Dunavu“, autora Nenada Stefanovića, publiciste i književnika iz Beograda.

Knjiga predstavlja zbirku razgovora koje je s Nemcima iz Vojvodine koji su u periodu od 1944. do 1948. proterani iz Jugoslavije ili u između 1948. i 1958. iz nje iselili obavio autor pre dve godine na jezeru Kimze u Šnelfingenu i Tibingenu u Nemačkoj. Istovremeno, to je i knjiga komentara, kako o neposrednih, koji izvire iz samih intervjua tako i onih drugih, napisanih u tekstovinu. Naš dva autora koja se pojavljuju u knjizi: prof. dr. Zorana Žiletića, upravnika Katedre za germanistiku na beogradskom Filološkom fakultetu i predsednika Društva za srpsko-nemačku saradnju iz Beograda i Gorana Nikolića, magistra iz Novoga Sada.

Tribinu je otvorio Rudolf Weiss, profesor i predsednik Nemačkog narodnog saveza. Prilikom predstavljanja knjige naglasio je da je ona put ka rasvetljenju kolektivne tabu teme o sudbini vojvodanskih Nemaca u Titovoj Jugoslaviji.

Iznošenje istine o zločinima počinjenim nad nemačkim civilima u Vojvodini u periodu od oktobra 1944. do kraja 1948. godine jedini je način da se otvoreno progovori o tom periodu diktatorskog komunističkog režima i o lošim koji ga je sledio. Sam zločin nikako se ne može pripisati samo jednom narodu, a mi Nemci najbolje znamo koliko je besmislena optužnica „o kolektivnoj krivici jednoga naroda“ rekao je Rudolf Weiss.

Sam autor knjige vodio se sličnom idejom prikupljajući za nju materijal. Kako je rekao, namera mu je bila da omogući vojvodanskim Nemcima, prognanim iz Jugoslavije, da otvoreno kažu svoju istinu i objasne svoje sudbine kako bi javnost saz-

o rasvetljavanju dugo skrivene istine

Ispravite nepravde nad prognanim

nala ko je zapravo bio organizator i pokrovitelj genocida nad vojvodanskim Nemcima. U Nemačkoj je naišao na srdačan prijem, kako podunavskih Nemaca, tako i Srba koji tamo žive. Oni su i, što je vrlo zanimljivo, sponzori ove knjige, jer su željni pomirenja, kao i izvinjenja i pokajanja za sve zločine koji su nad oba naroda počinjeni.

– Nemci su lišeni našega državljanstva i imovine svojih roditelja samo zato što su etnički Nemci – istakao je prof. dr. Zoran Žiletić. – Ondašnja komunistička vlast je za potrebe učvršćivanja svoje antigradanske, diktatorske svesti krivotvorila niz istorijskih činjenica, pa tako i onih o vojvodanskim Nemcima. Drugim rečima, vojvodanski Nemci su posle 1944. lišeni kod nas sopstvene istorije i to ne toliko zbog njihovog držanja za vreme Drugog svetskog rata, već zbog njihovih velelepni kuća i zemljišnog i drugog poseda, da bi se naime, mogla zapleniti njihova basnoslovna imovina, stečena neumornim radom generacija njihovih poslovično radinih predaka koji su zapuštenu i zabarenu tursku Vojvodinu pretvorili u srednjeevropski kulturni pejzaž prvog reda.

Treći gost tribine, magistar Goran Nikolić, izneo je i brojčane podatke o Nemcima u Jugoslaviji posle Drugog svetskog rata ističući da je broj onih koji su se zvanično smeli izjasniti o svome poreklu bio uvek mnogo manji od njihovog realnog broja. Takođe je ukazao i na jednu namerno fabrikanu neistinu ondašnjeg režima da je Kulturbund (Švapsko-nemački kulturni savez) de facto bio nacistička organizacija, mada je osnovan još 1920. i vrlo se dobro zna da je rukovodstvo tog saveza sve do juna

1939. bilo zatvoreno za nacistički nastrojene vojvodanske Nemce.

Među brojnim pitanjima koja su postavljali posetioци tribine, najviše je bilo onih vezanih za logore namenjene ondašnjem nemačkom življu u Vojvodini, a o kojima se i danas vrlo malo zna. Prisutni su se sa jezom podsećali logora u Gakovu, Knićaninu, Bačkom Jarku, Kikindi... Mnogi su se zgrozili nad prvi put jasno izrečenom istinom da su i nemačka deca umirala od gladi u logorima, a tu strašnu činjenicu potkrepio je i sam Nenad Stefanović, pročitavši odlomak iz svoje knjige, tj. deo svedočenja gospodina Lorenca Barona, pod naslovom „Nepodignuti krst u Knićaninu“: „Najstrašnije su stradala deca u logoru. Na 205 i 206 u gostionici Vitman, smeštana su deca pred smrt. Umirala su od gladi. Stanovao sam preko puta, na 95. i cele noći slušam tiho jecanje, nisu imali snage da plaču. Ostavljeni su bili da umru, nekoliko stotina dece...“

Gosti su izrazili negodovanje što su istorijski arhivi posebno za ovu temu još uvek zatvoreni, ali i uverenost da i neće biti dostupni istraživačima sve dok ne padne i ovaj sadašnji, takođe totalitaran režim. Zaključeno je da se istina ovakve i sličnih sudbina naroda više ne može skrivati, a autori su obećali nastavak svoga rada na ovu temu. Istovremeno i Nemački narodni savez je najavio da će u narednom periodu sakupiti i obraditi svedočenje ovdašnjih Nemaca, koji su i nakon zločina počinjenih nad njima i njihovim porodicama, ostali ipak da žive u svojoj Vojvodini.

Vesna Weiss

Četvrta samostalna izložba Šime Peića

Laka prozirna linija „Bunjevačko kolo“ od 12. do 22. lipnja u vestibulu Gradske kuće Šime Peić izložio je 20 akvarela-crteža iz intimističkog ciklusa nastalog tijekom prošle i ove godine.

Šime Peić prisutan je u likovnom životu grada već punih 40 godina. To nam potvrđuje zanimljiv podatak iz njegove biografije. Nadarenom učeniku subotičke gimnazije, maturantu, priređena je 1957. samostalna izložba u prostorijama škole.

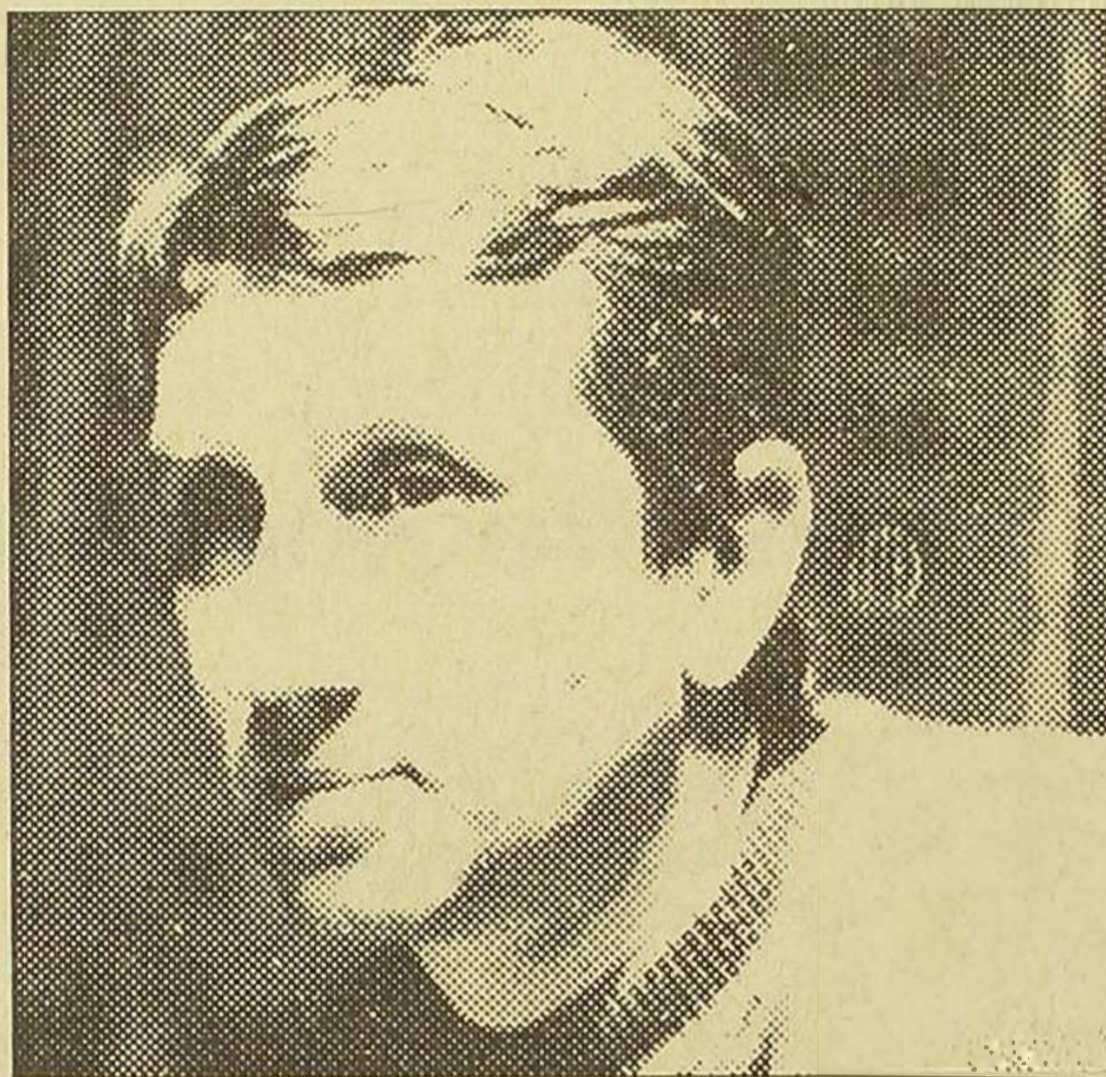
Zanimljivost u Peićevoj biografiji predstavlja i podatak da je po završetku srednje škole primljen na Akademiju likovnih umetnosti u Beogradu. Međutim, Peić se ne upisuje na Akademiju, jer za svoje studije ne dobija stipendiju od općine Subotica pa se odlučuje za daleko konkretnije studije na Poljoprivrednom fakultetu za koje je mogao dobiti stipendiju grada. Bez obzira na izbor budućeg zanimanja Šime Peić se u slobodno vrijeme bavi slikanjem. Poljoprivreda mu nikada nije postala prava struka, zapošljava se kao grafičar u subotičkom „Dekoru“, gdje i danas radi. Koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih Šime Peić priključuje se likovnoj koloniji KUD-a „Matija Gubec“ u Tavankutu. Tada još mlada, umjetnička kolonija bila je vitalno likovno stjecište, mjesto u kojem su se susretali i radili istaknutiji subotički slikari, studenti akademija umjetnosti, likovni pedagozi, ali i samouke žene slikarke i slamarke. Peić sudjeluje na više kolektivnih izložbi koje priređuje KUD „Matija Gubec“, a iz tog perioda u zbirci likovne kolonije čuva se nekoliko Peićevih slika i crteža. U Domu kulture u Subotici KUD „Matija Gubec“ priređuje mu 1971. prvu samostalnu izložbu. Tavankutska likovna kolonija prestaje izvjesno vrijeme s radom, a Šime Peić nastavlja svoj put samostalnog izlaganja. Zahvalnost za studiozniji pristup crtežu i slici duguje pomoći akademskog slikara Pála Petrika (1916-1996).

Šime Peić veoma brzo izgrađuje svoj osobiti likovni izraz, te postaje prepoznatljiv slikar i po tematskoj određenosti i tehničkoj realizaciji djela.

U veoma živom i dinamičnoj likovnoj klimi grada veliki udio imaju, tada i slikari-amateri okupljeni pri Klubu slikara amatera na Radničkom univerzitetu „Veljko Vlahović“. Šime Peić priključuje im se 1982. i već iste godine u organizaciji ovoga Kluba priređuje mu se samostalna izložba u sali Radničkog univerziteta. Slijede godišnje kolektivne izložbe članova Kluba na kojim djela Šime Peića bivaju posebno zapažena. Čak šest godina za redom Peić dobiva otkupne nagrade, a pored toga osvaja još nekoliko posebnih

nagrada i priznanja. Aktivnost Kluba ogleda se i u radu atelliera u kojem se slikalo pod stručnim vodstvom. Klub prestaje s radom 1989. Šime Peić od tada pokušava stvoriti nove mogućnosti slikarima-amaterima za rad u atellierima i nove načine za kolektivna nastupe.

Od 1990. aktivira se nakon dugog prekida rad Likovne sekcije HKC „Bunjevačko kolo“ i Peić se pridružuje ovom amaterskom krugu. U likovnoj sekciji našlo se i više ljudi koji su svojedobno djelovali u likovnoj koloniji ili u likovnoj sekciji „Matije Gupca“. Izlagačka aktivnost HKC „Bunjevačko kolo“ pokrenuta je naglim koracima tako da smo Peićeva djela mogli susresti na najmanje dvije do tri kolektive izložbe u gradu godišnje. U knjižari „Napredak“ („kod Mirka“) Peić priređuje svoju treću samostalnu izložbu.

Za sve ove godine, počev od onog prvog oglednog samostalnog izlaganja u gimnazijskom krugu davne 1957., Peić je kontinuiranim izlaganjem i temeljitim radom stekao izrazito mjesto u likovnoj kulturi Subotice; ugradio u nju prepoznatljivost svoga stila i osebjnost svoga talenta.

Šimu Peića poznajemo s jedne strane kao dobrog crtača kojeg odlikuje laka, tanka i prozirna linija; koji s minimalnim potezom, sa što manje likovnih elemenata s lakoćom formira skicu ili crtež. Najčešće su to portreti koji sadržavaju sve znakovite crte modela, a koje Peić na posve osebjan način obogaćuje profinjenom duhovitošću, ponekad i karakterualnošću ili skrivenom ironijom.

Najveći dio Peićevog slikarskog opusa predstavljaju slike radene u tehnici ulja na platnu ili lesonitu s motivima arhitekture grada, zatim ponovo prtreti i znatno manje mrtva priroda i pejzaži. Ovim djelima najčešće se predstavljao na skupnim i samostalnim izložbama i time stekao naklonost subotičke publike.

Peić bira objekte koji svojim stilom karakteriziraju profil građana, a videne motive interpretira ekspresivnim izrazom u kojima dominiraju konfrontacije inten-

zivnih boja ispresjecanih mnoštvom snažnih slobodnih linija i šrafura koje po puno neovisno od motiva pušta da formiraju svoj život na slici. Ovim kombinacijama kontrasnih boja i samostalne mreže linija Peić je izbjegao svaku mogućnost idealizacije ili banalizacije teme. Često su ova slike omotane tamnom gamom koja navodi iz pozadine i koja još više pridonosi snažnom dojmu koja ova djela na nju ostavljaju.

Koristeći mogućnost koju mu pružila izabrana tehnika Peić izražava dvije sveobuhvatne prirode: impluzivnu i snažnu krakulja na platnu i odmjerne i suptilnu krakulja na crteže i akvarel. Akvareli i koloritni crteži na ovoj najnovijoj postavci u vestibulu odražavaju sve već izrečene značajke Peićevog rada u ovoj tehnici, ali ga povezuju i sa slikarstvom tamnih gama i jarkih boja s njegovim platnima.

U ovom ciklusu prvi put za temu bira isključivo ljude-figure koje promiču u životu grada, izolirane u sivo-plavoj izmaglici. Slika ih po sjećanju, a da se radi o nekadašnjim vremenima sugerira nam posebnom atmosferom nestvarnosti prizora. Promiču tu i fizionomije koje nam izgledaju prepoznatljivo, ali ne možemo biti posve sigurni jesu li one i dio našeg sjećanja. Izvire tu i tamo po neko veće nasmijsano lice pomalo karikirano u vremenom raskoraku, poneki portret zapamćeni sa starih obiteljskih fotografija. Daleko od klasične narativnosti, ova djela nose ljeptu do kraja neispričane priče koju možemo završiti u iskustvima osobnog sjećanja. Ovaj odmjereni izbor iz novog ciklusa slikara Šime Peića progovara izuzetnom poetičnošću prizora i izgrađenog likovnog jezika. U korice neke knjige u tekstovima posvećenim radu u gradu Subotici slike iz ovog opusa mogu naći mjesto, jer sadrže i sve odlike do koje ilustracije.

Za očekivati bi bilo da ćemo uskoro imati prilike vidjeti izbor iz cjelokupnog stvaralaštva Šime Peića. Četrdeset godina rada zvuče kao valjan razlog.

Olga Šram

Servis bele tehnike

FREON * *

024/52-918

vl. Gabrić Grgo

Nikole Kujundžića 10
stan: Pazinska 11 (22-45)

**PLAST
PRINT**

ŠTAMPARIJA Preradovićeve

Knjiga o kraljicama i kraljičkim pjesmama

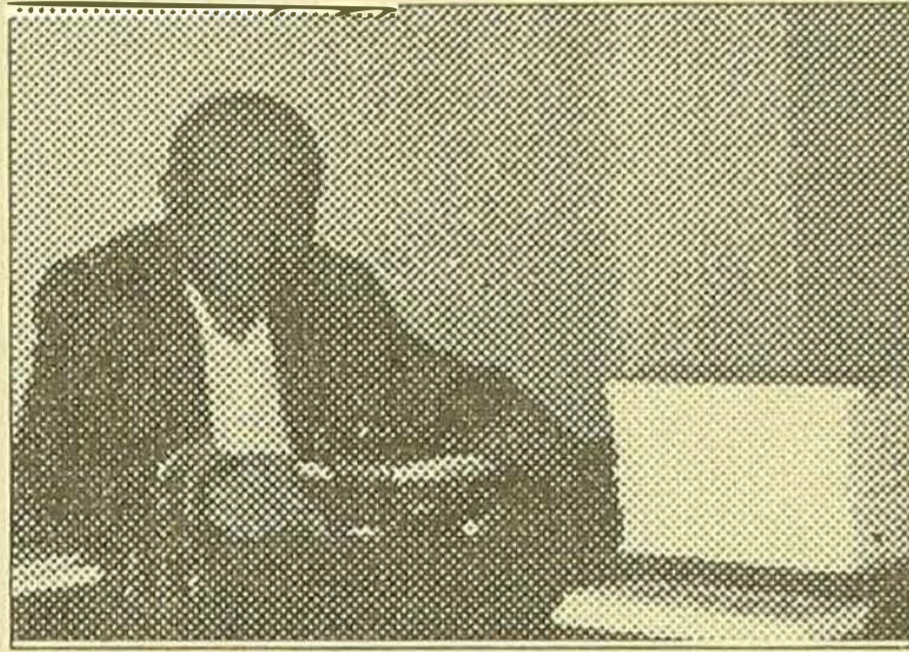
U subotu 17. svibnja, na petom po redu predstavljanju knjiga u organizaciji TALK-a („Tavankutski literarni krug“), govorilo se o knjizi pokojnog Ante Pokornika i Bele Gabrića „Bunjevačke kraljičke pisme“, koja je izašla sredinom prošle godine u izdanju novog subotičkog nakladnika, Izdavačke kuće „Hrid“. O ovoj knjizi, koja sadrži etnološku i književno-teorijsku obradu pjesama i narodnog govora kraljica te 137 kraljičkih pjesama, govorio je autor, umirevljenog profesora književnosti Bele Gabrića, govorili su Petar Vuković i Tomislav Žigmanov.

Petar Vuković je u svojem prikazu, kojim je pročitala zbog odsustva Jasna Leović, nakon u kratkim crtama sadržaja knjige istaknuo da iz ove knjige „govore zaljubljenici u prošle svoga naroda, ljudi koji pamte i ono što se već uveliko zaboravilo“, a sadržaj knjige budi nagovještaje „da bi nešto od tog ipak moglo opet zaživjeti“.

– Ovaj gotovo pragmatičan pristup etnografskoj u usmeno-književnoj gradnji govori zapravo i o millieue koja je iznjedrio. Prilike u kojima bački Hrvati danas žive takve su da se svoje prepoznaje najlakše u tradi-

ciji, a uživljanje u nju ne dopušta promatrati je s odmakom. ●Ova je knjiga zapravo tek jedan u nizu gotovo grčevitih pokušaja čuvanja svijesti o sebi, pozivanje na predaju starih, na jezik koji se sve rjeđe čuje. Ova je knjiga tek dio onog čime se danas tješe bački Hrvati lišeni svih, ali doslovno svih, značenja nadregionalne moderne hrvatske kulture, ma u kojem je njezinu vidu uzimali – ocijenio je ovo djelo Vuković, stavivši je u kontekst „kulturnih i društvenih zbivanja koja su je bitno obilježila“.

Tomislav Žigmanov je ukazao da je, formalno promatrano, knjiga „izuzetan pothvat“ i to prije svega entuzijasta, budući da niti na jednoj institucionalnoj razini organiziranosti među Bunjevcima u Bačkoj nema kvalitetna ustroja, što knjiga kao takva zahtijeva. Isto tako knjiga je vrijedna i zbog činjenica da su knjige o ovoj problematici rijetke te da je ona najobuhvatniji prikaz i obrada, istina samo jednog isječka, usmeno-književne baštine bunjevačkih Hrvata.

Zahvalivši se najprije domaćinima na pozivu, profesor Bela Gabrić je na početku rekao da se njegov interes kao i rad na sakupljanju i obradi građe iz usmene književnosti bačkih Bunjevaca javio rano, u njegovoj mladosti i to sasvim spontano, a da je zajednički rad s pokojnim Antom Pokornikom na ovoj knjizi počeo nakon

upoznavanja 1968. godine, za vrijeme prve gradske Dužijance. Knjiga je završena 1980. godine i sve do prošle godine je čekala na izdavanje. Pored vrijednosti na koje su ukazali uvodničari, knjiga je značajna,

naglasio je Gabrić, i po tome što se u njoj po prvi puta objavljuju i interpretiraju i „žalosne kraljičke pisme, koje su jedinstvena pojava među svim kraljičkim pismama Južnih Slavena, jer ih nijedan drugi narod nema“. Knjiga je pisana, rekao je na kraju Gabrić, i s ciljem da se nađe u svakoj bunjevačkoj kući, te je toplo preporučio svima.

Ljubomir Kovačić

Psihologija oko nas

Ljubav prema ljudskom biću

Najosnovnija vrsta ljubavi odraslih osoba, koja leži u osnovi svih vrsta ljubavi, jest ljubav prema svakom ljudskom biću (E. Fromm). Pod tim pojmom podrazumijeva se osjećaj odgovornosti, brige, poštovanja, kao i želja za poznavanjem drugih ljudi, njihovih problema s ciljem da im se pomogne, i želja da se unaprijedi njihov život. To je vrsta ljubavi o kojoj se govori „Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe“. Ova bratska ljubav je ljubav koja obuhvata sva ljudska bića. Ako je čovjek razvio sposobnost za ljubav, ne može a da ne voli ljude oko sebe i sve ljude, svakog čovjeka ovoga svijeta i da mu želi dobro. Bratska ljubav ostvaruje doživljaj jedinstva sa svim ljudima, doživljaj ljudske solidarnosti, ljudskog izmirenja. Bratska se ljubav zasniva na doživljaju da smo svi jedno. Razlike u talentima, inteligenciji, znanju, mogu se zanemariti u poređenju s ljudskom biti koja je zajednička svim ljudima. Svi smo ljudi i svi smo istovjetni u svojoj ži. Ako uočavamo na drugom čovjeku samo površinu (pripadnost drugom narodu, ili obrazovanje, materijalno stanje (t. . .)),

uočavamo razlike koje mogu da nas zavedu, da nas razdvoje i okrenu jedne protiv drugih. Ako, pak, zahvatamo svakog čovjeka do srži svojim pogledom, uočavamo našu istovjetnost, tj. činjenicu našeg bratstva. Ta povezanost iz centra osobe u centar druge osobe jeste centralna povezanost ljudi.

Ljubav prema bespomoćnim, siromašnim, napuštenim, bolesnim, osuđenim i stranim ljudima početak je bratske ljubavi. Voljeti vlastito potomstvo, osuđenim i stranim ljudima početak je bratske ljubavi. Voljeti vlastito potomstvo nije teško postići. Tko je bespomoćan, voli svog gospodara jer mu život ovisi od njega, a dijete voli svoje roditelje jer su mu potrebni. Međutim, ljubav se počinje ostvarivati jedino kod onih ljudi kojima ljubav ne služi za postizanje vlastitih ciljeva. Čovjekova ljubav treba biti usmjerena na siromahe, strance, udovice, napuštenu djecu, pa čak i prema onima koje smatramo svojim neprijateljima. Jer u svakom čovjeku postoji onaj bespomoćan, krhki, nesigurni, plašljivi dio koji prepoznajemo i u samima sebi. Suosjećajući sa svakim čovjekom u tom njegovom dijelu koji moli za pomoć u nama se začinje ljubav prema njemu. A ljubavi prema samom sebi također voli biće kome je potrebna pomoć. Zrela osoba shvaća da

treba da drugim ljudima čini ono što želi da njoj drugi čine i polako stiže do točke kada je spremna u najvišem stupnju ljubavi život svoj dati za bližnje.

Psihijatar dr. Thomas A. Harris smatra da odrastao čovjek treba imati sljedeći prilaz vrijednosti svakog čovjeka: „Ja sam čovjek. Ti si čovjek. Bez tebe ja nisam čovjek, jer je samo preko tebe moguće govor i samo preko govora moguće je razmišljanje, a samo preko razmišljanja moguća je čovječnost. Ti si mene učinio važnim. Zbog toga, ja sam važan i ti si važan. Ako obezvređujem tebe, obezvređujem samog sebe“. Ovo je osnovni princip pravilnog životnog stava „Ja sam OK – ti si OK“. Samo kroz ovaj osnovni stav mi smo ljudi, a ne stvari. Povratak čovjeka mjestu koje mu po prirodnom pravu kao nezamjenljivoj ličnosti pripada tema je spasenja, ili pomirenja, ili posvećenja. Ovaj osnovni stav zahtijeva da budemo odgovorni jedni prema drugima i jedni za druge. Ova odgovornost predstavlja krajnji zahtjev koji se nameće svim ljudima podjednako. Prvi zaključak koji iz toga možemo izvući glasi: „ne ubijajte jedni druge“. Prema ovom autoru samo Odrasli dio naše ličnosti može da izjavi: „Ja sam važan, ti si važan“. Svi mi moramo ispitati naše vlastite verzije „Ja volim ljude“, da bismo shvatili što doista osjećamo.

Luan Marko Gashi

Sokolovac

Sokolovac! Što je to? Mnogi će se upitati, a napose mladi čitatelji. On je bio izletišta, ljetovališta i vježbališta Sokola na Paliću. Sokolsko društvo Subotica, valjda nikada nije moglo učiniti plemenitije djelo nego što je izgradilo Sokolovac. Na inicijativu i zauzimanje tadašnjeg starešine društva ing. Koste Petrovića, 1926. uprava Društva donijela je jednodušnu odluku da se kupi zemljište i podigne ljetnje vježbalište na Paliću, pored samoga jezera, tamo gdje sunce sa svojim toplim zracima mami u božanstvenu prirodu, tamo gdje cvate mladost i životna energija.

Društvo je već iste godine iza muškog štranda do samoga jezera, kupilo jedan dio zemljišta za svotu od 40.000 dinara. Zemljište je bilo napušteno, obraslo gustom trskom, dok je obala ronila pod vodu. Pristupilo se izgrađivanju i uređivanju ovog zemljišta. Podignuta je svlačionica s četiri odjeljenja i zemljište ograđeno, tako da se već tog ljeta na Sokolovcu vježba, igra, kupa i uči. Veliki ulog su dali sami Sokoli i Sokolice radeći dobrovoljno i s velikim oduševljenjem oko uređivanja zemljišta i zaštite obale, a 1928. pomagali su im u ovome poslušni vojnici mjesnog garnizona.

Godine 1929. izgrađena je betonska obala u dužini od 117 metara i u jezeru je podignuta skakaonica drvene konstrukcije. U vremenu od 1930. do 1932. kupljen je još jedan dio zemljišta, pored već kupljenog i uređenog, za sumu od 30.000 dinara; izbušen je arterski bunar i instaliran tuš, parkiralo se i ozelenjava-

lo golo zemljište, uređena su tri igrališta za odbojku i mjesta za gimnastičke sprave, sagrađena je ljetna spavaona s trpezarijom za ljetovanje članova i naraštaja, otvoren je kiosk, uvedeno je električno osvetljenje, sagrađena je kuglana, ljetni drveni stolovi, klupe i ljetna kuhinja. Godine 1934. sagrađena je još jedna spavaona, te nekoliko klupa i jedan podrum. Betoniran je put oko svlačionica i zasađene su voćke.

Ukupna površina zemljišta iznosila je 1 jutro i 197 kv. hvati (0,575 hektara i 7 ari) a kupljena je za 70.000 dinara. Ukupna vrijednost svih uređaja cijenila se na 100.000 dinara.

Pored toga što je Sokolovac u prvom redu služio za ljetne vježbalište, pružao je i mnoge druge razonode: igranke, pjesme, svirku... Tako ubrzo postaje najljepše i najprijetnije mjesto za članstvo i njihove članove obitelji i prijatelje. „Sokolovac je naš pravi ponos“, tako su govorili svi oni koji su ga posjećivali.

Svake su se godine na Sokolovcu održavale župske odgojne škole za muški naraštaj. Razna taborovanja, odbojkaška natjecanja. Vrijedno je pomena da je 1935. održano taborovanje sokola iz cijele zemlje koje je priredio Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije; da je 1935. održan III. sabor skauta svih skautskih župa sjevernog dijela zemlje; da je 1936., prilikom obnavljanja IV. pokrajinskog sleta Saveza Sokola, dio manifestacije održan na Sokolovcu; da su 1939. prilikom održavanja dvadesete obljetnice Sokolskog društva održane značajne manifestacije, natjecanja i logorske večeri.

Sokolovac je još mnogo toga pružio svom članstvu, a sa svojom prirodnom ljepotom bio je stvarna hrana duha i tijela.

Ante Zomborčević

Struktura stvari

U XVII. stoljeću nizozemski optičar Anton van Leuvenhoch, po zanimanju trgovac, vratar gradske vijećnice u Delftu; I to tako što je u svom slobodnom vremenu brusio leća, kako bi ih što preciznije obradio, počeo ih je kontrolirati kroz povećala, veličine glavice pribadače. Tako je otkrio skladnu strukturu živih tkiva i jednostaničnih živih bića. Njegova su leća povećavala do dvjesto puta. Engleski znanstvenik Robert Hooke je stavio dvije leće u cijev i sastavio prototip današnjeg mikroskopa, koji se sastoji iz više leća. Ali za ove mikroskope postoji određena granica do koje mogu povećavati. Znamo da svjetlost putuje u formi vala, s valnom duljinom manjom od tisućinke milimetra, a time dolazimo do granice mogućnosti mikroskopa. Elektromagnetni valovi imaju kraću valnu dužinu ali ni oni ne dopiru dalje od atoma, jer ih se ne može saviti točno kroz jedan fokus, ali oni vrlo dobro služe fizičarima da utvrde raspored atoma u molekulama. Nešto slično laserskom snimku trodimenzionalnog objekta na dvodimenzionalnu fotografsku ploču holograma, bez leća. U čistom kristalu materije identične molekule su poredane u skladnom rasporedu. Propustimo li kroz nju rendgenske zrake, atomi će neke zrake skrenuti s njihova puta tako da na fotografskoj ploči dobijamo točke i linije, jer se u kristalu raspored atom a u rasporedu molekula ponavlja, pa tako rendgenske zrake u nekim smjerovima bivaju jače nego u drugom. Njemačko-američki fizičar Edwin Mueller je stavio fini vršak igle u središte zrakoprazne šupljine električki nabijene, a kako se uz to jednim ranijim postupkom atomi helija apsorbirali na metalnu površinu igle, a ona nabijena još većim pozitivnim nabojem, atomi helija su ostali bez svojih elektrona, te postali pozitivno nabijeni ioni. Do malo prije slabo držani atomi helija, postavši pozitivno nabijeni ioni, snažno odbacuju pozitivno nabijeni vršak; oni se šire u ravnim linijama. Vršak igle, iako malih dimenzija, ima kružni oblik. Električno polje iona helija u ravnim linijama od vrška igle do mjesta udara iona na kraj zrakoprazne komore i vrška igle.

(nastavit će se)

Lazar Francišković

Posjetite www.vein.hu/+biacsid/szabadka/us

Subotica na Internetu

Od 9. prosinca 1996. godine grad Subotica je predstavljen na mreži svih mreža – Internetu. Home page Subotice nalazi se na serveru vein.hu Univerziteta u Veszpremu u Mađarskoj, gdje studira Dávid N. Biacsi, mlad Subotičanin, autor ovog ambicioznog projekta. Do 11. svibnja ova je stranica posjećena 3.958 puta s 1.692 računala iz 34 zemlje svijeta.

Kada posjetite „Davidovu Suboticu“, na monitoru vas očekuje lijepo organiziran i osmišljen prostor osnovne stranice. Prije svega tu je dobrodošlica na engleskom, njemačkom, mađarskom hrvatskom i srpskom jeziku. Zatim birate na kojem od ovih jezika želite upoznati Suboticu. Za sada je kompletan tekst na engleskom i mađarskom, a očekuje se prevodenje i na ostale navedene jezike. Kao pravi turistički vodič, program vas dalje vodi u „šetnju gradom“ gdje na vrlo kvalitetnim slikama možete vidjeti i pročitati osnovne podatke o grbu Subotice, Gradskoj kući, Sinagogi, svim crkvama, gradskim trgovinama Paliću i ostalim znamenitostima. Ako želite upoznati glazbeno stvaralaštvo vezano za Suboticu, posebno će uživati posjetitelji koji imaju računala opremljena za multimediju. Naime, većina pjesama može se direktno poslušati na osobnom računalu ako je opremljeno zvučnom karticom. Tu su pjesme svijeta naroda koji žive u Subotici: hrvatske, srpske, mađarske, njemačke, romske... Z sada ih ima najviše hrvatskih, čak 80, a obuhvataju kako glazbeno stvaralaštvo subotičkih Hrvata (12 pjesama), tako i pjesme iz Hrvatske, stare i nove, narodne, pop...

U okviru prezentacije Subotice nalazi se i adresar s 183 e-mail i 33 web adrese posjetitelja ovih strana, tako da oni mogu međusobno komunicirati upoznati se.

Vrijedi pozdraviti samostalni napor Biacsija, jer su na ovaj način informacije o Subotici i Subotičanima dostupne cijelom svijetu za nekoliko sekundi. Međutim, za sada nema previše povijesnih i statističkih podataka o samom gradu, za što zacijelo ima potrebe u ovakvom projektu. Ali, to prevazilazi mogućnosti jednog čovjeka. Stoga bi se u ovakav projekt trebala uključiti i šira gradska zajednica, gradske vlasti, kako bi se sadržinski još bolje obogatilo predstavljanje Subotice na Globalnoj svjetskoj mreži. I sam autor projekta imao je zamisao da se home page Subotice premjesti na neko računalo u Subotici. Na taj način bi se sadržaj mogao obogatiti i drugom vrstom informacija, kao što su one o dnevnim zbivanjima iz različitih područja života grada. Tada bi neposredno korist imali i stanovnici Subotice, jer bi na jednom mjestu imali obilje svježih informacija o zbivanjima u gradu. Ovako nešto od domaćih gradova već imamo u Beograd.

Inače, Subotica se za sada spominje na 379 različitih stranica na Internetu u raznim zemljama. Zanimljivo je da se i Tavankut spominje na 9 stranica između ostalog na stranici DSHV-a, Privrednom adresaru jugoslavenskih tvrtki pa do stranice Donauschwaben in the Batschka.

Pere Žigmanov

Drač (I.)

Muka me spopadne kad nuz put, a posebno u našoj varoši, vidim polomljeno mlado drvo na kojem se kaki snagator isprobavo. Taj ko je to uradio ciguno nije posadio i odranio ni jedno drvo, jel samo takom mož past na pamet ta ludost. Nažalost, kod nas je danas sve više taki primitivaca u koje odranjivanjem i obrazovanjem nisu usadili i ljubav prema drvetu, pa tako i prema onom što nas okružuje. Nažalost, ni naši salašari ne vode onaku brigu o drvima, kaku su vodili njevi preci. Možda je to rad tog što se u današnjem vrimenu brzi promina teško mož odlučiti za sadnju drveta, od kojeg će hasne imat njegovi daleki potomci. Ako se tako razmišlja, onda prvo treba pitat otkud nama zriila drva koja sad hasniramo. I nji je kogod zasadio, al je taj naš predak drugačije esapio i znao je šta radi.

Našu ravniceu krasí najrasprostranjenije drvo - drač, čuvar naši salaša od vitrova, daje lad životinjama i veliki je proizvođač kiseonika. U vrime kad su naši preci oplemenjivali ove prostore, jedno od najvažniji mista zauzo njim je drač. Ako se on znalački potkresava i gusto zasadi, mož narast u vis 8-10 meteri. Spada u tvrda drva, teško se obrađuje, al je zato podesan za izradu razni dugovični predmeta. Vrlo je dobar i ko ogriv. Otporan je na sušu, bolesti a mraz mu ne mož naškodit jel od svi drva najkasnije kreće kad više nema jaki mrazova. Naši preci sadili su ga svudan nuz ogradu, a tušta nji imalo je i dračinjake. Brez drača ova naša ravnica bila bi ćulava. (Fale je vridno kad sam nedavno vidio kod jednog našeg mladog poljoprivrednika da je zasadio dračinjak - danas je to ritkost!)

Hasna od drača

Posaden ugusto oko ograde, vitrobran je od zaukani vitrova ravnice, štiti salaše, a pošto je bilo tušta salaša, dračovi su štíteli ravniceu od vitrova. Daje dobar lad živini i josagu. Cvata u maju, a cvat mu je likovita obrana i prija nek se otvori daje dobar čaj od nazeba. Likovit mu je i mlad list, a čaj od njeg tira žuč na lučenje. Od cvata drača mož se napravít vrlo ukusna salata. Dračov cvat je najkorisniji ravničarski cvat čelarima. Iako medi vrlo kratko vrime (8-12 dana), zavisno od vrimena, od njegovog nektara čele prave vrlo ukusan i tražen med. Čelarima je značajan i rod obilja cvitnog prava koji razvija i jača čelinje društvo. Ima godina kad je temperatura 25 stepeni i više, pa još ako je u noći rominjala kišica, a dan je brez vitra, onda samo jedno jače čelinje društvo mož za jedan dan unet u košnicu 5-6, pa čak i 10tak kila meda (!), već prema tom koliko je u društvu čela izletnica.

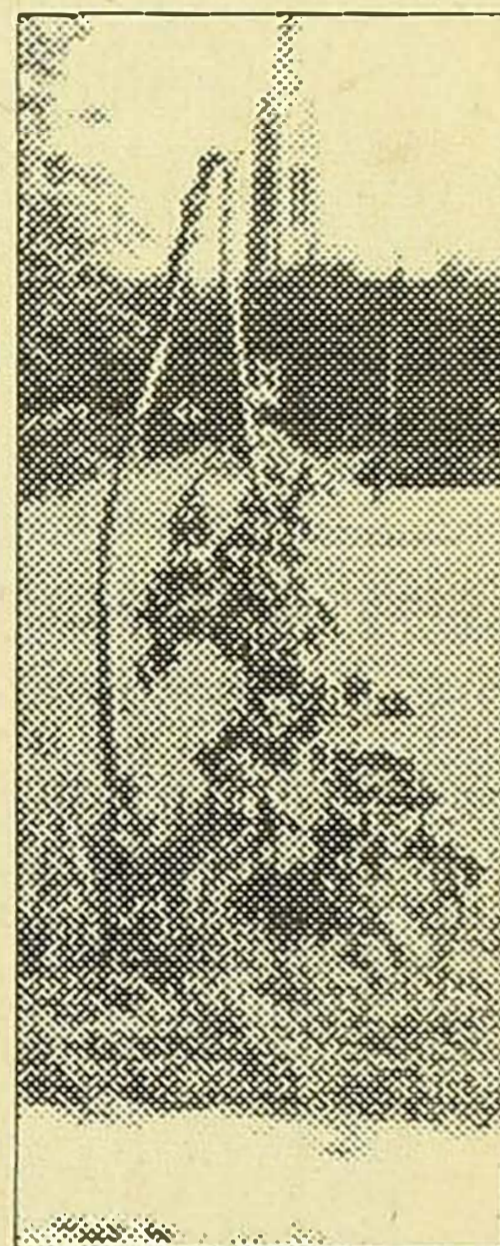
Još je veća hasna od drača u izradi razni predmeta brez koji se život na salašu ne mož zamislit. Od njeg se svaki dio mož ishasnirat, od panja do najsitniji grančica. Od njeg se ništa nije bacilo, za ogriv je hasniran panj i sitno granje, a deblo je imalo razne namine.

U dosad nedostignuto razumnom načinu življenja naši predaka, upućenom na sticanje blagostanja za se, ali još više za svoje potomke, drač je imao važnu ulogu. Sađen je na prostoru koji se ni za šta drugo nije mogo hasnirat, a jedina briga oko njegovog odranjivanja je da se potkreše u rano proliće kad nema veći poslova na njivi. Sađeni su gusto na 2-3 metera jedan od drugog, pa su potkresavanjem doljnji grana krunu tirali u vis. Tim su dobili dvostruku hasnu: natirali su ga da bude što dulji, a sitne grane su izložili ko ogriv.

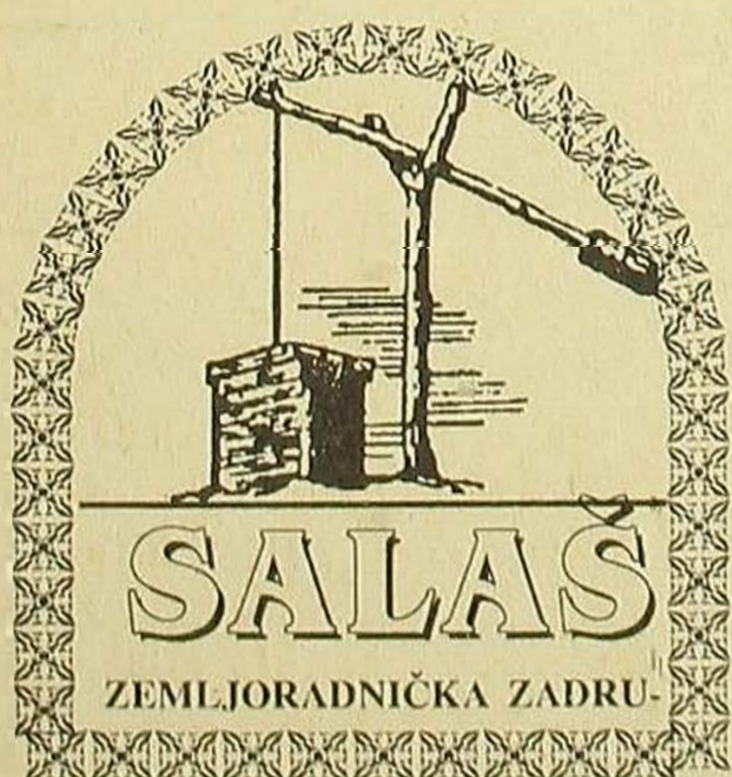
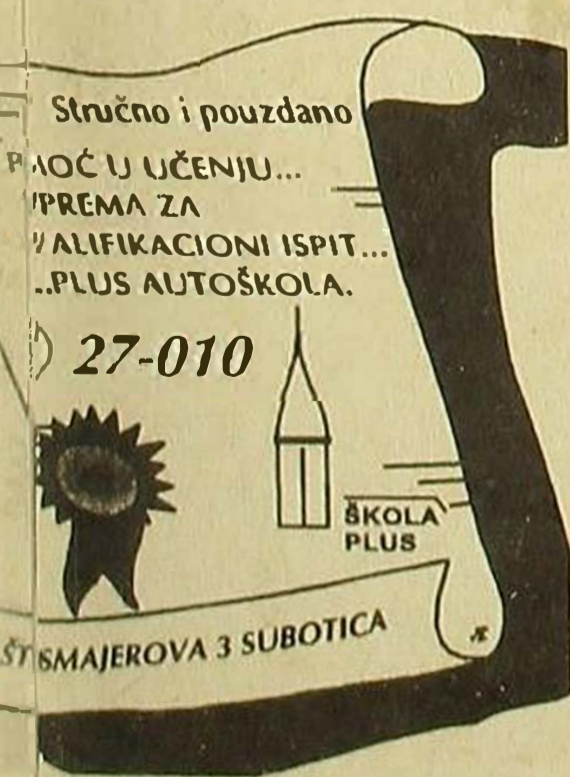
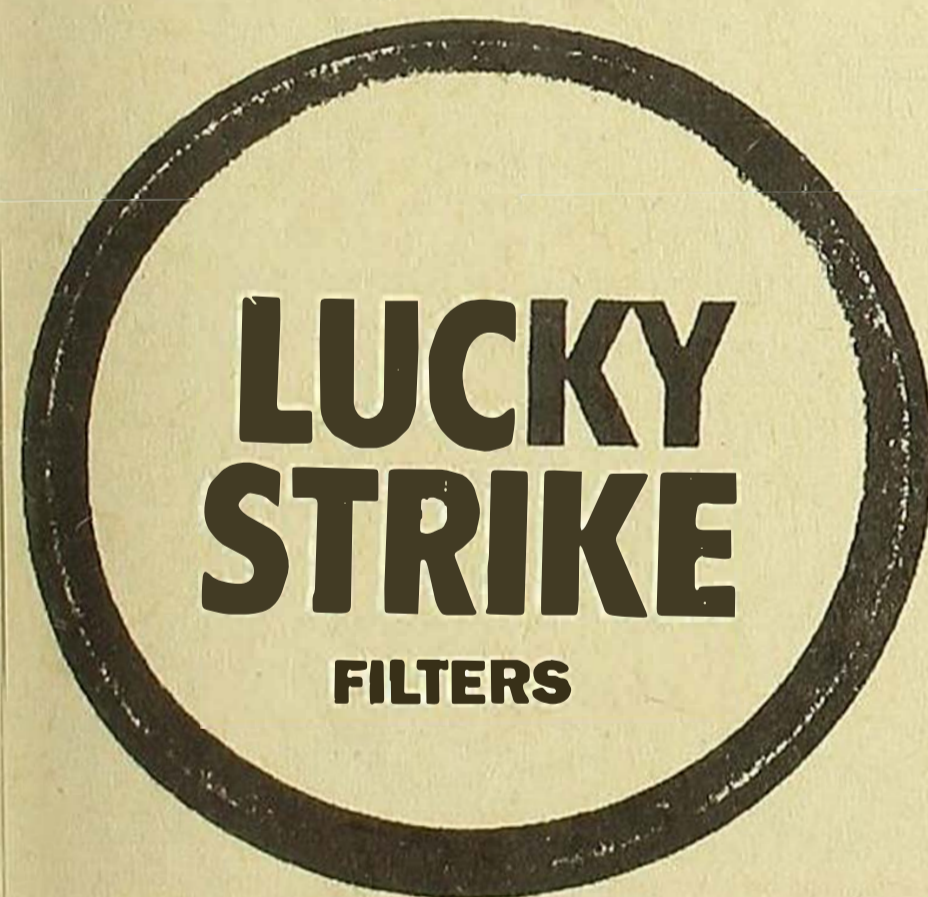
Kresanje dračova su radili pažljivo. Pilicom su otpilali grane, pazili su da koju ne polome; da se na tom mistu ne napravi rana, jel će tamo narast velik čvor pa će deblo bit manje vridno.

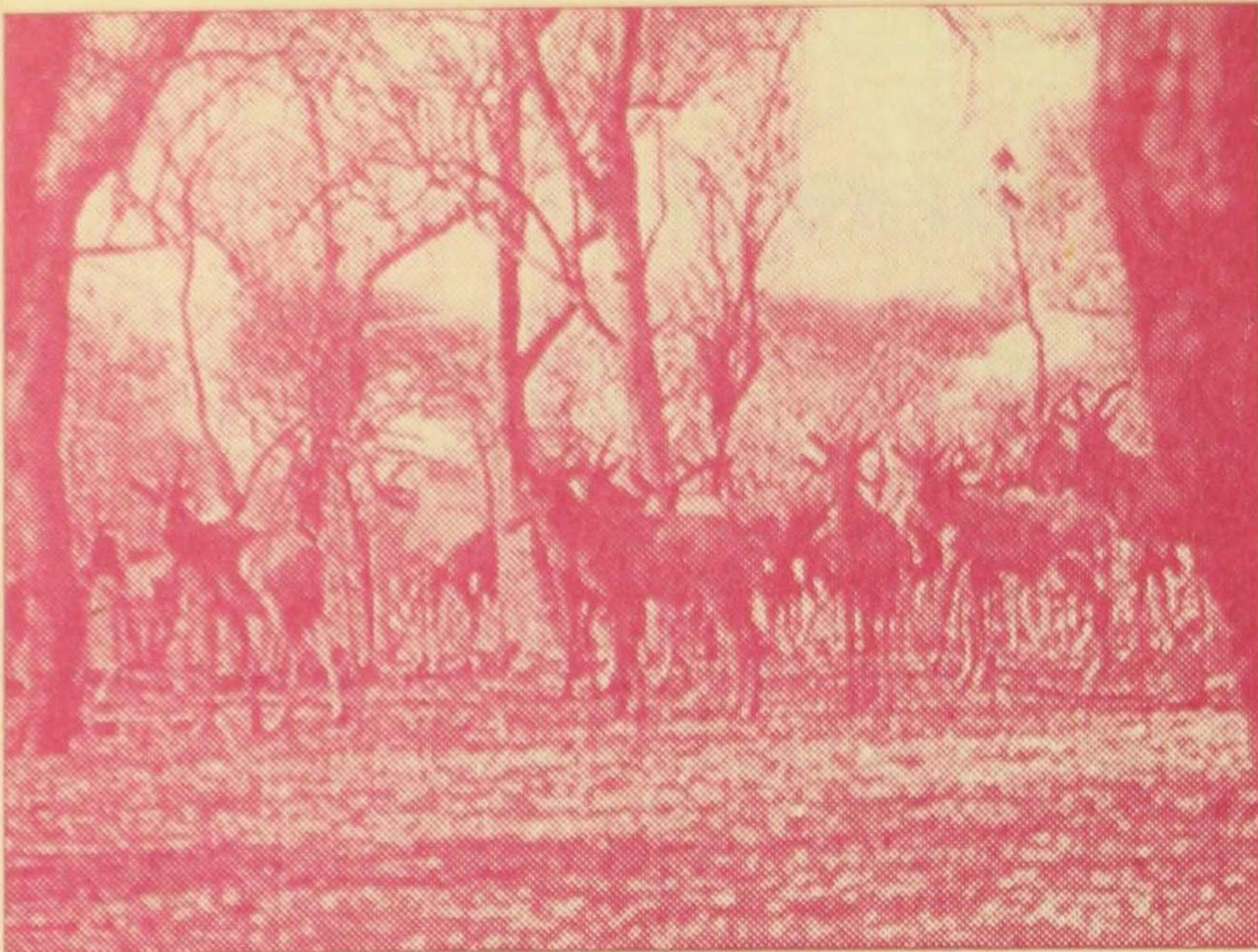
Nastavlja se

Alojzije Stantić

Urbani barbari

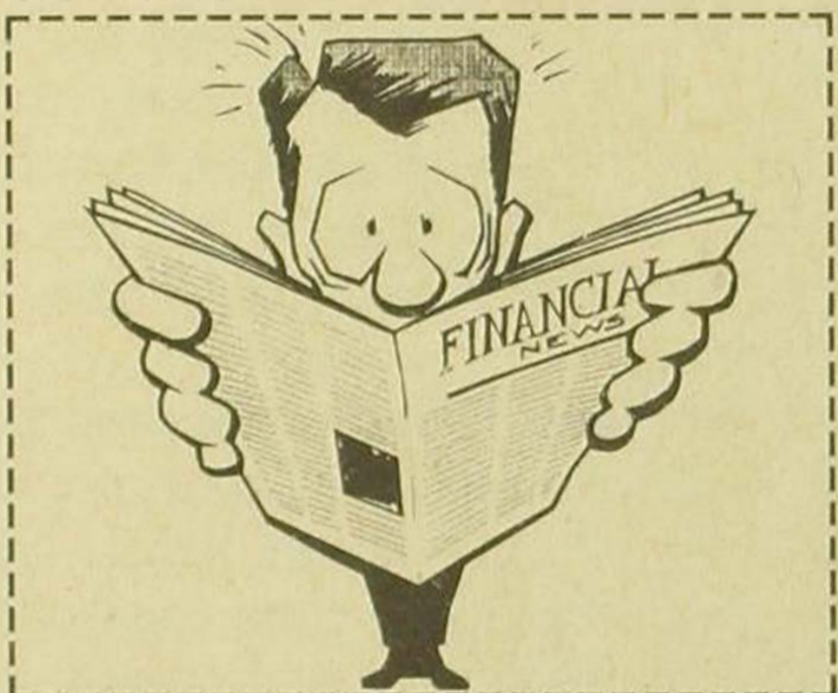
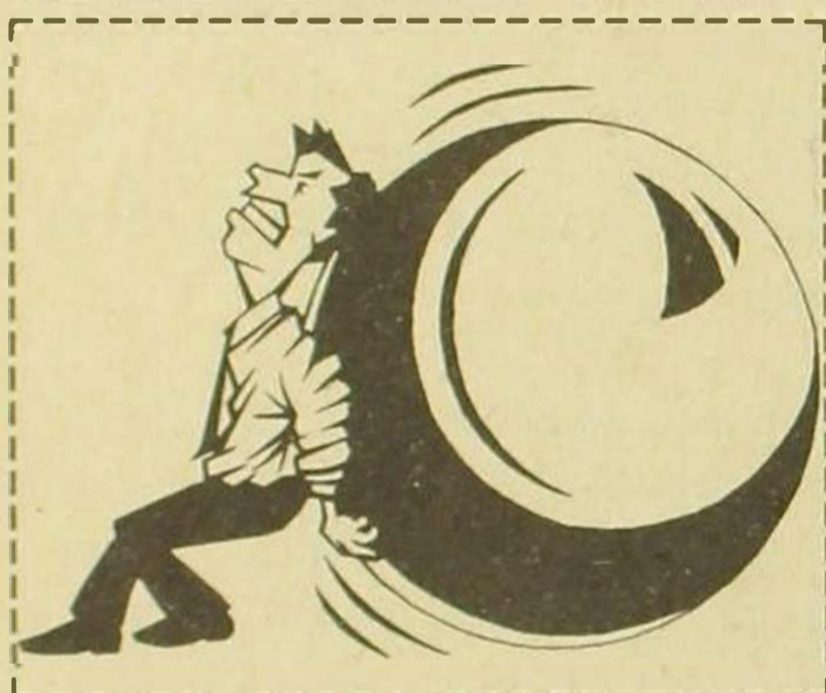
Princip reciprociteta

Predstavnici Pokrajinskog izvršnog veća upoznati su i s a problemima ZOO-vrta, koji su nastali nakon ukidanja SIZ-a obrazovanja 1992., dali su obećanje da će na dnevni red staviti, zajedno sa Republikom Srbijom dati odgovarajuća rešenja.

Nadamo se da će nakon ukidanja SIZ-a za floru i faunu problemi obrazovanja konačno doći na dnevni red Pokrajinskog, Republičkog i Saveznog izvršnog vijeća.

MUDROST

KO IZ KNJIGA ODGAJA PRASICE NEMA VELIKE HASNE.
(VAŽI I ZA NEKE DRUGE STVARI)

PIĆE

OČO STIPAN KOD DOKTORA, A ON GA PITA:
- JEL' PIJETE?
A STIPAN:
- PA DOBRO DOKTORE, ŠTA NUDITE? B.F.

BUNJEVAČKO

Iz starog tisk

UREDNIKOVA POŠTA

Opazilismo da interesovanje za naš list, koje je i do sada bilo zadovoljavajuće, iz dana u dan raste. To se opaža naročito po tome, što su se sa svih strana počeli javljati saradnici. Većina od njih ostala je anonimna. Ali to ništa ne mari. Mi molimo naše vridne saradnike, čije smo priposlate stvarčice štampali, a nam i ubuduće ostanu saradnici, te da nam što više aktuelnih stvarčica pošalju. Sama ta činjenica da je neko dobio mesto listu znači da dotičan ima smisla za humor i satiru. Neka se niko ne plaši. Svačija anonimnost biće sačuvana do krajnjih granica. Ako pak neko pošalje nešto što nam ne odgovara to ionako nećemo štampati. Dakle, opasnosti, niti rizika nema.

Zato, saradnici na okup!

Subotica, 10 svibnja 194

(Naša opaska: Bunjevačko žackalo izlazilo je 7. brojeva, ovaj je poslednji tekst iz tog satirično humorističkog list. –ironija, jače od sudbine, nadamo se da Žig nakon pauze neće doživjeti isto.)

Kutak sludeni

Zemlja Binga

Metodički dobro strukturirani, a metodološki odlični postavljene & ontološki izvrsno utemeljeni principi kojima počiva sustavno organizirano čvrsto držanje sludeni puka nam jadnog od strane Onih S Vlasti, pokazuju vrhunac svoje uspješnosti u igri zvanoj BINGO. Beznadne, jer nam čak ni Casandra ne može biti od pomoći u bijegu od sumorne zbilje i u gradnji iluzija boljitka, zavaravaju nas, a mi to bez imalo stida prihvatamo, da se sreća jedino može postići nekim dobitkom putem izvlačenja iz bubnja. I to vrijedi samo za jednog sretnika od par milijuna nesretnih patnika uvučenih u igru. A sve ostalo nam ide dalje i dalje u dubinu bijede nemoći. Niti perspektive ozbiljnije ovdje ima. Niti je možda biti. Osim u BINGU.

Bunjevačka narodna pripovijetka
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Cimermonska ruka

U današnje vrime pravidu velike i visoke kuće, al tu tušta pomaže mašina. A kad se zidala subatička varoška kuća svaku škramicu je pravila ljudska ruka.

I kake su to bile ruke!

Bio edan cimermon što je tesu grede ko šargaripu. Di plajbasom povuče, tamu sikirom siče, al pod konac. U to vrime Lazo Mamužić već nije bio purgerljmajstor, al čuvo i on za tog majstora, pa ga došo vidit na poslu.

– Je l to baš istina, majstore, da ti tako barataš sikirom?

– Gospodaru, znam ja s mojom sikirom i drugo. Eto, da se kladimo u akov šiljerca da ću edared udarit, don s cipele ću sasić, a nogu n eću povridit.

Gospodar Lazo bio konten na take stvari – a take ljude čudo volio – i okladu se. I tu sad nema čekanja. Majstor naslonio livu

nogu na nike rasklamane koraće i sikira samo zviždne, a don do

Don doli, akov vina nastal gori. Častidu se tu, al stari majstor je pridnjak i na piću. Znao sikirom tesat, al je znao i pit. Ne saliv čašom, već boklaidom i ufriško bio teži za edno pet litaru.

Kad je gospodar Lazo vidio kako su se majstor i oči zaagnali on će ga žagat:

– Majstore, sad bi se smio kladit s tobom u pet akova vina e ne bi srizo s cipele ni petu.

A majstor će njemu:

– Gospodaru, varate se. Vi ako mislite da bi mojsj ruki i sa bilo falinge. Ajak, ne bojim se ja za moju ruku ni sad, makar sar se maličak-nalio. U ruku se ja uvik pouzdajem, samo bi prvo mor otrčat do kuće pitat ženu esam jutros na cipeli pono petu.